

DÜŞÜNƏN İNSAN

№ 39 - Sentyabr 2016 2 AZN

MAĞARA
RƏSMLƏRİNDƏKİ
ÜSTÜN BOYA
TEXNİKASI

QƏDİM
İNSANLARIN
MUSIQI
SEVGISI

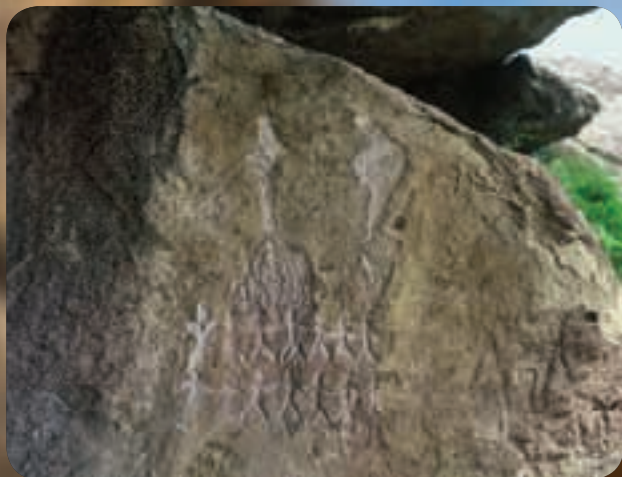
MİSİR
PİRAMİDALARININ
SİRLƏRLƏ DOLU
İNŞAAT TEXNİKASI

HƏLƏDƏ
AÇIQLANMAYAN
PERUDAKI NASKA
ŞƏKİLLƏRİ

DAŞ DÖVRÜ HAQQINDA BİLİNMƏYƏNLƏR

“

Qobustanda min illərlə bir-birinin dalınca gələn nəsillər tərəfindən 1000-ə qədər qayada dönə-dönə çəkilmiş, bir-birini təkrar edən və etməyən 4-5 mindən artıq heyvan, insan şəkilləri, həyatı macəralar, ov və rəqs səhnələri çox qədim bir rəssamlıq məktəbinin yaradıcılığıdır.

4 ÜZ QABIĞI MÖVZUSU

Daş dövrü haqqında **BİLİNMƏYƏNLƏR**

6

Təkamülçülər
arxeoloji
qazıntıları
izah edə bilmir

22

Mağara
rəsmlərindəki
üstün boya
texnikası

42

Qədim
insanların
musiqi
sevgisi

56

Nitqin
təkamülü
müəmması

DÜŞÜNƏN İNSAN

► içindəkilər

- 4 Daş dövrü haqqında bilinməyənlər
- 10 Təkamülçülərin uydurma xronologiyası
- 12 Mədəni tərəqqi təkamül prosesinin həyata keçdiyini göstərmir
- 14 Sivilizasiyalar inkişaf etdiyi kimi geriləyədə bilər
- 18 Mağaralarda inkişaf etmiş incəsənət
- 24 Blombos mağarasındakı tapılan əsərlər insanın təkamülü ssenarsini bir daha alt-üst edir!
- 26 Şove mağarasındakı qeyri-adi rəsmlər
- 28 Lasko mağaralarında astronomiya xəritələri
- 30 Urfada Göbəkli Təpədəki sivilizasiya izləri
- 38 Misir piramidalarının sirlərlə dolu inşaat texnikası
- 42 Qədim Misirdə elektrik var idimi?
- 44 Tarixin heç bir dövründə insan təkamül keçirməyib
- 48 İnkaların 20 min ton ağırlığındakı nəhəng tikinti daşları
- 50 Peru, Puma Punkuda təkamülü yalanlayan tapıntılar
- 52 Hələdə açıqlanmayan Perudakı NASKA şəkilləri
- 62 Orta əsr müsəlman alimlərin elmin inkişafındakı töhfələri

DÜŞÜNƏN İNSAN - Elmi-kütləvi, mədəni-psixoloji jurnal

Sentyabr 2016; № 39

Azərbaycan Respublikası Ədliyyə Nazirliyində

qeydiyyatdan keçmişdir. Reyestr № 3418

Təsisçi və redaktor: Ziya Kazimov ; Telefon: (077) 381 61 91

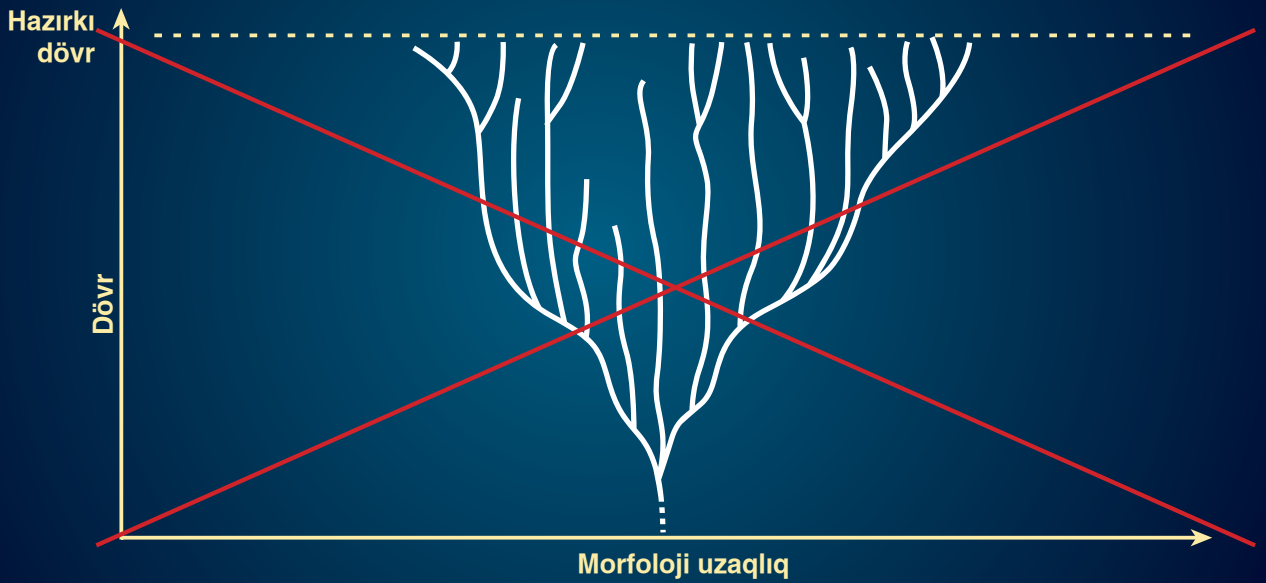
E-mail: info@dusuneninsan.net; www.dusuneninsan.net

Ünvan: AZ1000 Abonent qutusu 35, Bakı, Azərbaycan

Çapa imzalanma tarixi:

Tiraj: 300 Qiyməti: 2 manat

DARVİNİST İDDİAYA ƏSASƏN HƏYATIN MƏNŞƏYİ

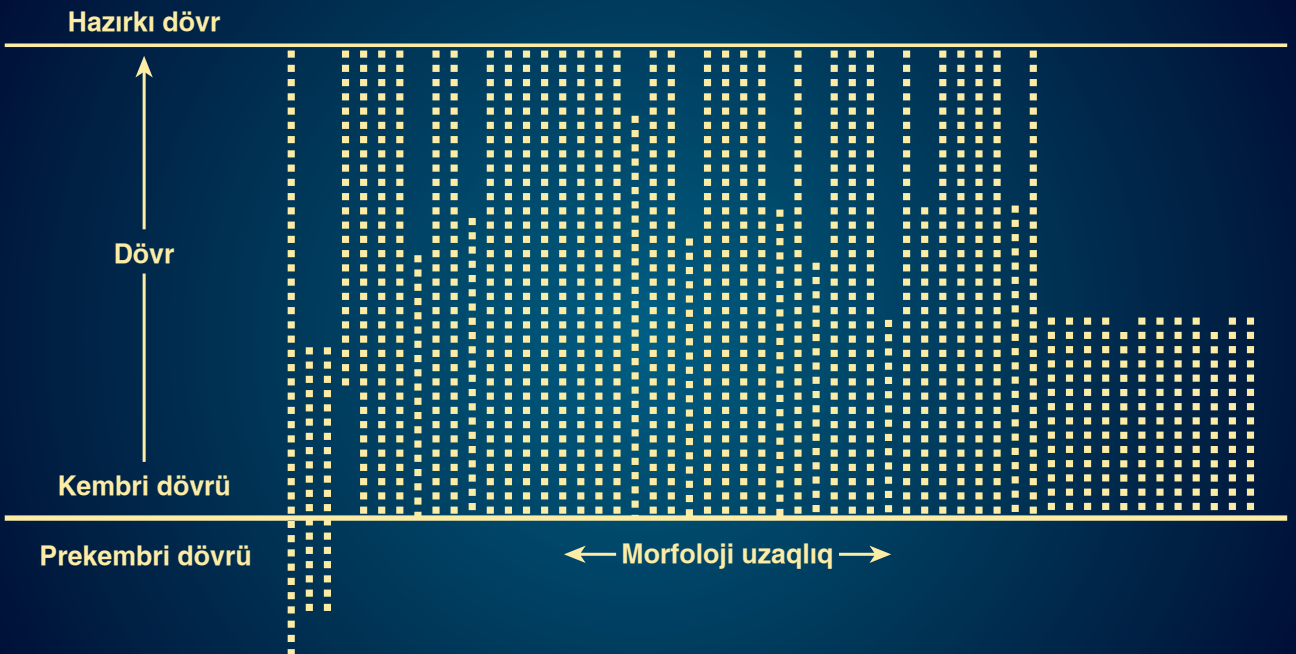
BERKLİ KALİFORNİYA UNIVERSİTETİNİN PROFESSORU FİLİP CONSON:

“DARVİNİST NƏZƏRİYYƏ CANLILARIN “GETDİKCƏ GENİŞLƏNƏN FƏRQLİLİK ÜÇBUCAĞI” ÇƏRÇİVƏSİNDƏ İNKİŞAF ETDİYİNİ İRƏLİ SÜRÜR. BU NƏZƏRİYYƏYƏ ƏSASƏN, CANLILAR İLK CANLI ORQANİZMDƏN VƏ YA İLK HEYVAN NÖVÜNDƏN BAŞLAYARAQ GETDİKCƏ MÜXTƏLİFLƏŞMİŞ VƏ BİOLOJİ TƏSNİFATIN DAHA YUXARI KATEQORİYALARINI ƏMƏLƏ GƏTİRMİŞDİR. AMMA HEYVAN FOSİLLƏRİ BİZƏ BU ÜÇBUCAĞIN ƏSLİNDƏ BAŞIAŞAĞI DAYANDIĞINI GÖSTƏRİR: ŞÖBƏLƏR ELƏ İLK ANDA BİRLİKDƏ VAR OLMUŞLAR, SONRA GETDİKCƏ SAYLARI AZALMIŞDIR”.

(PHILLIP E. JOHNSON, “DARWINISM'S RULES OF REASONING”, DARWINISM: SCIENCE OR PHILOSOPHY, FOUNDATION FOR THOUGHT AND ETHICS, 1994, S. 12.)

FOSİL QEYDLƏRİNƏ ƏSASƏN HƏYATIN MƏNŞƏYİ

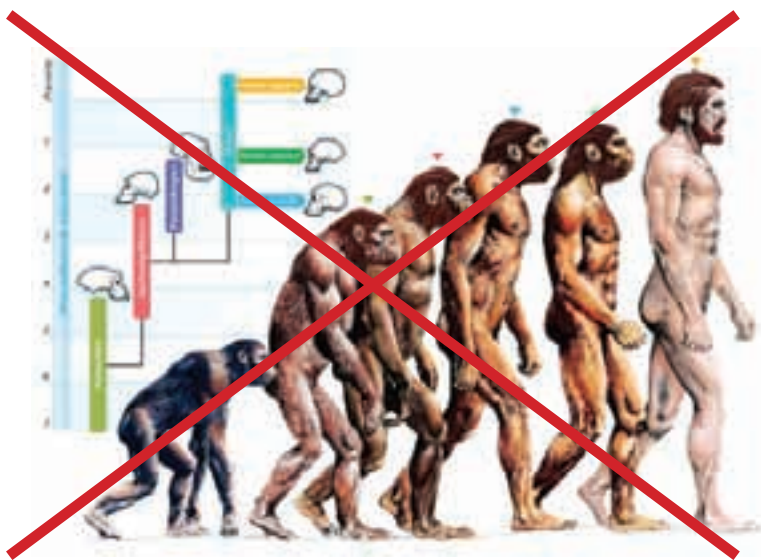

İlham Əliyev: “Elmi-texniki tərəqqi hər bir ölkə üçün onun gələcəyini müəyyən edən amillərdir. Xüsusilə XXI əsrdə ölkələrin gələcəyi bilavasitə təhsilin, biliklərin səviyyəsindən asılı olacaqdır”.

“DAŞ DÖVRÜ HAQQINDA BİLİNMƏYƏNLƏR

İnsanların 700 min il bundan əvvəl çox mahir inşa edilmiş gəmilərlə okean səyahətinə çıxdıqlarını bilirdinizmi? Və yaxud bizə ibtidai mağara adamları kimi təqdim edilən insanların, əslində, heç də dövrümüzün rəssamlarından geri qalmayan istedad və estetik zövqə malik olduqlarını eşitmisinizmi? 80 min il əvvəl yaşamış və bizə təkamülçülərin “meymun adam” adı ilə göstərmək istədikləri Neandertal irqinə aid olan insanların musiqi alətləri düzəltdiyini, geyim zövqünə sahib olduğunu, qızmar qumlarda müəyyən ölçü ilə biçilmiş səndəllərdə gəzdiyini bilirdinizmi?

Böyük ehtimalla bunların heç birini daha əvvəl eşitməmişsiniz. Əksinə, bu insanların yarı meymun yarı insan, danışmaq qabiliyyəti məhdud olan, dik dayana bilməyən, sadəcə

xırıltılı səslər çıxaran vəhşi mağara adamları olduğu barədə yanlış təsəvvürə malik ola bilərsiniz. Çünki bu böyük yalan, təqribən 150 ildir ki, dünyanın dörd tərəfində insanlara təlqin edilir. Bu cür təlqinin məqsədi isə materialist fəlsəfəni yaşatmaqdır.

Materialist fəlsəfə, yəni maddəni əsas götürən fəlsəfə Yaradıcının varlığını inkar edir. Bizi həqiqətlərdən yayındıran bu fikrə əsasən, kainat və maddə özəlidir, yəni bir başlanğıcı, bilavasitə Yaradıcısı yoxdur. Bu uydurma inancın uydurma elmi əsası isə təkamül nəzəriyyəsidir. Belə ki, materialistlər kainatın bir yaradıcısının olmadığını iddia etdikləri üçün kainatdakı canlı aləmin və nizamın necə yarandığını özlərinə uyğun tərzdə izah etməlidirlər. Təkamül nəzəriyyəsi bu məqsədlə istifadə edilən bir ssenaridir. Bu ssenariyə görə, kainatdakı bütün nizam və canlı aləm təsadüflər nəticəsində öz-özünə əmələ gəlmişdir. İbtidai şərtlərdə dünya atmosferində mövcud olan bəzi cansız maddələr təsadüfən birləşərək ilk canlı orqanizmi əmələ gətirmişdir. Milyonlarla il davam edən təsadüflər nəticəsində isə həmin canlı orqanizmlər təkamülə məruz qalaraq təkamül zəncirinin ən son bəndi olan insanı meydana gətirmişdir. Hər biri imkansız olan milyonlarla mərhələnin nəhayətində meydana gəlməsi iddia edilən insanlığın tarixi də yenə bu ssenariyə uyğun olaraq uydurulmuşdur.

Həç bir elmi dəlili olmayan bu izaha görə bəşər tarixi belədir: necə ki, canlı aləm ibtidai bir orqanizmdən ən mürəkkəb orqanizm

olan insana qədər inkişaf etmişsə, bəşər tarixi də ibtidai insan icmalarından ən inkişaf etmiş insan cəmiyyətinə doğru inkişaf etmiş olmalı idi. Bu, elmi əsası olmayan bir fərziyyədir. Və bu fərziyyə materialist fəlsəfənin və təkamül nəzəriyyəsinin iddialarına əsasən hazırlanmış bəşər tarixinin özülünü təşkil edir.

Təkamülçü alimlər bir hüceyrəlidən çox hüceyrəliyə və ondan sonra meymundan insana doğru davam edən guya təkamül prosesini izah edə bilmək üçün tarixin gedişini də uydurmuşlar. Bunun üçün ibtidai insanın həyat tərzini açıqlayan “mağara dövrü”, “daş dövrü” kimi saxta dövrlər uydurmuşlar. “İnsanlar meymunlarla eyni kökdən törəmişlər” yalanını müdafiə edən təkamülçülər bu iddialarını özlərinə uyğun tərzdə sübut etmək üçün araşdırmalar aparmağa başlamış və arxeoloji qazıntılar zamanı tapdıqları hər daşı və ya ox parçasını və ya bir gil qabı bu istiqamətdə şərh etmişlər. Halbuki, qaranlıq bir mağarada dərilərə

bürünərək oturan, danışq qabiliyyəti olmayan yarı insan yarı meymun canlılar sadəcə bir təxəyyül məhsuludur. İbtidai insan heç vaxt olmamış, daş dövrü heç vaxt yaşanmamışdır. Bunlar təkamülçülərin bəzi kütləvi informasiya vasitələrinin də köməkliyi ilə formalaşdırdıqları gözbağlayıcıdan başqa bir şey deyil.

Bunlar gözbağlayıcıdır, belə ki, biologiya, paleontologiya, mikrobiologiya, genetika kimi elm sahələri başda olmaqla, ümumi elm aləmində baş verən nailiyyətlər bu gün təkamül iddiasını tamamilə darmadağın etmişdir. Canlı növlərin bir-birilərinə çevrilərək təkamülə məruz qalması iddiasının əsassız olduğu aydın olmuşdur. Eyni qaydada insan da meymunabənzər canlılardan təkamül nəticəsində meydana gəlməmişdir.

İnsan var olduğu gündən bu yana insandır. Var olduğu gündən bu yana yüksək mədəniyyətə malikdir. Bu, o deməkdir ki, tarixin təkamülü də heç vaxt baş verməmişdir.

*İbtidai insan
heç vaxt
olmamış,
daş dövrü
heç vaxt
yaşanmamışdır.
Bunlar
təkamülçülərin
bəzi kütləvi
informasiya
vasitələrinin
də köməkliyi ilə
formalaşdırdıqları
gözbağlayıcıdan
başqa bir şey
deyil.*

“TƏKAMÜLÇÜLƏR ARXEOLoji QAZINTILARI İZAH EDƏ BİLMİR

Bəşər tarixini təsvir edən təkamülçülərin hər hansı əsərini tədqiq etdiyimiz zaman ilk diqqəti cəlb edən məqamlardan biri, insanın uydurma əcdadlarının gündəlik həyatına dair təfəssilatlı təsvirlərdir. İstifadə edilən təlqin etmə metodundakı əminliyin təsiri ilə mövzu barədə məlumatı olmayan insan bütün bu izah edilənlərin elmi dəlillərə əsaslandırıldığını fikirləşə bilər. Təkamülçü alimlər sanki həmin dövrdə yaşamış, müşahidə aparmaq imkanına malik olmuş kimi

təfəssilatlı hekayələr danışirlar: iki ayaq üzərində durmağa başlayan uydurma əcdadlarımızın əlləri boş qalanda alətlər düzəltməyə başladıklarını, uzun dövrlər ərzində sadəcə daşdan istifadə etdiklərini, taxta və daşdan başqa heç bir alətlərinin olmadığını, dəmir, mis və tuncdan istifadə etməyi daha sonrakı dövrlərdə öyrəndiklərini qeyd edirlər. Lakin bu izah edilənlər elmi dəlillərlə deyil, təkamülçülərin ön mühakimələrinə uyğun olaraq tapıntıların yanlış şərhinə əsaslanan hekayələrdir.

Arxeoloq Pol Ban bəşər tarixinin təkamülü ssenarisinin bir nağıldan ibarət olduğunu belə ifadə edir:

“Elmin necə də böyük hissəsi hekayələrə əsaslanır! Hekayə sözünü yaxşı mənada işlədirəm, lakin yenə də hekayədir ki, hekayə. Bəşər övladının təkamülünə dair ənənəvi ssenarini düşünün: ov etmək üçün od, maskən salmaq üçün od, qaranlıq mağaralar, ayınlar, alətlərin düzəldilməsi, yaşlanma, mübarizə və ölümlə bağlı hekayələri. Nə qədər sümük və qalıqlara, nə qədər isə ədəbi meyarlara əsaslanır”.¹

Pol Banın dəqiq olaraq ifadə etməkdən çəkindişi sualın cavabı açıq aşkar görünür, bəşər tarixinin uydurma təkamülü elmi deyil, tamamilə ədəbi meyarlara əsaslanır.

Həqiqətən də, bu hekayələrdə çox cavabsız məqam, məntiqi ziddiyyət və pozuntular var. Ancaq təkamülcü doqmalarla düşünən bir insan bu ziddiyyətləri görə bilməz. Məsələn, təkamülcülər daşın yonulması dövründən bəhs edir, lakin həmin dövrə aid alət və ya qalıqların necə yonulub forma aldıklarını izah etmirlər. Təkamülcülərin dinozavrların milçəkləri qovarkən qanadlarını inkişaf etdirərək uçmağa başladığını irəli sürdüyü halda, milçəyin isə necə uçduğunu heç vaxt izah edə bilmədikləri kimi, on minlərlə əvvələ aid qalıqların necə düzəldilib formaya salındığını izah edə bilmirlər. Mövzunun bu tərəfini tamamilə unutmaya və unutturmağa çalışırlar.

Halbuki, daşı yonub ona forma vermək çox çətin bir işdir. Daşı daşa sürtərək, tarixdən əvvəlki dövrə aid qalıqlarda olduğu kimi, mükəmməl dəqiqlikdə və sıvrılıkdə kəsilmiş alətlər əldə etmək mümkün deyil. Qranit, bazalt və ya doleritə bənzəyən sərt daşların parçalanıb dağılmadan, ağac kütləsi kimi nazik kəsilməsi yalnız, polad əylərin, tokar dəzgahlarının, rəndələrin, daş kəsimi və cilalanması üçün istifadə edilən digər alətlərin mövcudluğu ilə mümkün ola bilərdi. Yenə on minlərlə il əvvələ aid qolbağların, sırğaların, boyunbağların, kürələrin daşdan istifadə etməklə düzəldilmədiyi gün kimi aydındır. Həmin əşyalardakı kiçik dəliklər daşla vurularaq açıla

MailOnline

Home | U.S. | Sport | Technology | Australia | Femot | Health | Science | Money

Incredible 40,000-year-old bracelet believed to be the oldest ever found suggests ancient human race used drills which were just like modern tools

- It was discovered inside the Denisova Cave beside ancient human remains
- Scientists say there is evidence that the bracelet's maker used a 'drill'
- Nowhere else in the world has evidence of the early technology been found
- Other cave finds include the bones of a woolly mammoth and woolly rhino

By Will STEWART in MOSCOW and WOODEN CHAIRS FOR HAVING

Bu vaxta qədər tapılmış ən

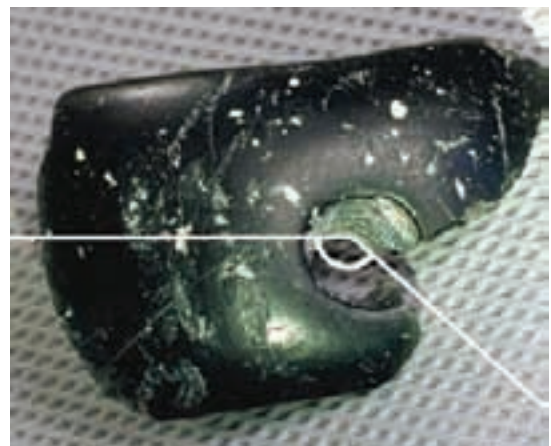
qədim 40.000 illik bilərzik

onu göstərirk, qədim

insanlar müasir alətlərdə

olduğu kimi dəşməy

bacarıblar. (Denisova, Rusiya)

Eneolit dövrü, eramızdan 7500-2000 il əvvəlki dövr

bilməzdi. Üzərilərindəki bəzəklər daş sürtülərək əmələ gələ bilməzdi. Bəhs edilən tarixi əsərlərin düzgün olması onların düzəldilməsi üçün dəmir, polad və digər metallardan düzəldilmiş alətlərdən istifadə edilmiş olmasının labüdlüyünü göstərir.

Bir çox arxeoloq və alimlər sözü gedən tarixi əsərlərin və ya qalıqların təkamülçülərin iddia etdiyi şəraitdə düzəldilə bilməyəcəyini sübut etmək üçün sınaq keçirmişdi. Məsələn, 11 min il bundan əvvəl inşa edilmiş olması təxmin edilən Göbəkli Təpədə tapılan blok daşlar üzərindəki işləmələrin hansı üsulla işləndiyini araşdıran prof. Klaus Şmidt (Klaus Schmidt) belə bir sınaq keçirmişdir: təkamülçülərin həmin dövrdə istifadə edildiyi iddia edilən daşları işçilərə verərək qayaların üzərinə bənzər qabartmaların çəkilməsini tələb edilmişdir. Qayaları daşla formaya salmağa çalışan işçilər 2 saat ərzində fasiləsiz işləmələrinə baxmayaraq, qaya üzərində sadəcə anlaşılmaz cizgilər çəkə bilməmişlər.

Buna oxşar sınağı hər bir kəs öz evində də keçirə bilər. Əlinizə qranit kimi sərt bir daş alın, bundan 100 min il əvvəl yaşamış insanların düzəlttikləri mizraq uclarını düzəltməyə çalışın. Lakin bunun üçün əlinizdə yalnız həmin qranit parçası və bir daşdan başqa heç nə olmasın. Belə bir vəziyyətdə bunu necə bacara bilərsiniz? Tarixi tapıntılardakı kimi mükəmməl itilikdə, simmetrik və dəqiqliklə düzəlmiş alət meydana gələcəkmi? Daha da dərinə getsək, 1m2 ölçüdə bir qaya alıb üzərinə heyvan şəkli oymağa çalışın. Qayaya əlinizdəki daşla vuraraq necə nəticə əldə edə bilərsiniz? Aydın görünür ki, polad və dəmirdən düzəldilmiş vasitəçi material olmadan nə sadə mizraq ucunu düzəldə bilərik, nə də bir daş işləməsini işləyə bilərik.

Bu halda, unutmamalıyıq ki, istifadə edilən daş kəsən və forma verən alətlərin düzəldilməsi də ayrıca bir peşə sahəsidir. Yeyə, ling, rəndə və digər alətlərin hazırlanması üçün lazımı əsas materiallar olmalıdır. Bu isə həmin əsərlərin meydana gəldiyi dövrün şərtlərinin

olduqca qənaətbəxş və mütərəqqi olduğunu göstərir. Yəni təkamülçülərin sadə daş alətlərdən istifadə edildiyi, texnikanın və texnologiyanın olmadığı iddia edilən “qədim daş dövrü” sadəcə bir cəfəngiyatdan ibarətdir, həqiqətdə isə belə bir dövr olmamışdır.

Digər tərəfdən daşların kəsilməsində, düzəldilib formaya salınmasında istifadə edilən dəmir və polad materiallarının günümüzə qədər qalmaması da son dərəcə təbii. Təbii şəraitdə xüsusən də rütubətli və turş mühitdə, bütün metal materiallar oksidləşərək çürüyüb dağılır və məhv olur. Qalan isə məhv olması daha uzun sürən daş parçaları qalır. Bu daş parçalarına əsaslanaraq həmin dövrün insanların sadəcə daşdan istifadə etdiklərini irəli sürmək isə elmi yanaşma deyil.

9500 illik obsidian bilərzik (Aşıklı Höyük, Türkiyə)

Mail Online: "Araşdırmalar onu göstərirk, bu bilərzik yüksək ixtisaslaşdırılmış istehsal texnikası ilə hazırlanmışdır. Aparılan təhlillərə əsasən bilərziyin mükəmməl nisbətli ayrılıya malik olduğu müəyyən edilmişdir. Halqanın mərkəzi simmetriyası mikrometr səviyyəsində dəqiqliyə malikdir. Bilərziyin səthi şüşə kii hamardır. Buda da nanometr səviyyəsində mürəkkəb cilalama texnikasını tələb edir, hansı ki, bu keyfiyyət müasir teleskopların linzalarındakı səth keyfiyyətinə bərabərdir".

Həqiqətən də, artıq bir çox təkamülçülər də arxeoloji qazıntıların darvinizmi müdafiə etmədiyini qəbul edir. Təkamülçü arxeoloq Riçard Liki arxeoloji tapıntıların xüsusilə də daş alətlərin təkamül nəzəriyyəsi ilə izah edilməsinin mümkün olmadığını belə etiraf etmişdir:

"Əslində, darvinist nəzəriyyəsinin əsassızlığı arxeoloji qeydlərdə qəti şəkildə öz təsdiqini tapmışdır. Əgər darvinist yönlü təqdimat doğru olsaydı, bu halda,

həm arxeoloji qeydlərdə, həm də fosil qeydlərində iki ayaqlı olmağın, texnologiyanın və inkişaf edən beyin ölçülərinin dəlillərini müşahidə etməli idik. Tarixdən əvvəlki qeydlərin tək bir istiqaməti belə bu nəzəriyyənin əsassız olduğunu göstərmək üçün kifayət edir: daş alətlər".²

1. Paul Bahn, *Arxeologiyanın ABC-si*, səh.16; Burak Eldem, 2012:

"Mardukla görüş", "İnkılap" Nəşriyyat, İstanbul, 2003, səh. 23

2. Richard Leakey, *The Origin of Humankind*, Basic Books, New York, 1994, səh. 12

“TƏKAMÜLÇÜLƏRİN UYDURMA XRONOLOGİYASI

Təkamülçülər tarixi dövrlərə ayıran zaman tapdıqları tarixi əsərləri nəzəriyyələrinə uyğun gələn formada, doqmalarına uyğun şəkildə şərh edərək dəyərləndirirdilər. Tunc əşyalar tapdıqları zaman həmin dövrü tunc dövrü adlandırır, dəmirin isə bizə daha yaxın dövrdə istifadə edilməyə başladığını qeyd edirlər. Metalların ən qədim mədəniyyətlərə məlum olmadığını iddia edirlər.

Halbuki, yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, dəmir, polad və bir çox metal daha tez oksidləşir və aşınır. Daşla müqayisədə çox qısa bir müddət içərisində çürüyüb yox olurlar. Oksidləşməsi çətin olan tunc kimi metallar isə digər metallarla müqayisədə daha uzun müddət qoruna bilir. Belə olan halda, tuncdan düzəldilmiş əsərlərin daha qədim tarixli olması, dəmirdən düzəldilmiş əsərlərin isə daha cavan olması son dərəcə təbiidir.

Bundan əlavə, tuncu əldə etməyi bilən bir cəmiyyətin dəmiri tanımadığını irəli sürmək, tuncu əldə edəcək biliyə və texniki imkanlara malik olan bir cəmiyyətin digər metallardan istifadə

etmədiyini iddia etmək məntiqli bir şərh deyil.

Tunc misə qalayın, arsenin və stibiumun qatılması və bir az da sinkin əlavə edilməsi ilə əldə edilir. Tuncu əldə edən insan, əvvəlcə, mis, qalay, arsen, sink və stibium kimi elementlərin kimyəvi xassələrinə bələd olmalıdır, bunların hansı dərəcədə əridilməli olmasını bilməlidir, lazımi əritməni həyata keçirə biləcək və qarışıq əldə edə biləcək sobaya və ləvazimatlara sahib olmalıdır. Sadalanan bu məlumatlardan xəbərsiz olan bir insanın uğurlu bir qarışıq əldə etməsi olduqca çətinidir.

Məsələn, mis filizləri yaşlı və sərt qayalarda kristal və toz şəklində mineral kimi rast gəlinir. Misdən istifadə edən cəmiyyətin, əvvəlcə, qayalarda toz şəklində rast gəlinən filizi tanıya biləcək savada sahib olması lazımdır. Daha sonra əldə etdiyi misi yerin altından çıxarmaq üçün mədən inşa etməli, xam filizi qayadan söküb çıxarda bilməli və yerin üstünə daşıya bilməlidir. Bütün bunların daş və taxta alətlərlə icra edilə bilməyəcəyi açıqdır.

İbtidai icma quruluşunun dövrləri		
4.	Dəmir Dövrü	E.ə. II minilliyin sonu — I minillik
3.	Tunc dövrü	E.ə. IV minilliyin 2-ci yarısı — II minilliyin sonları
2.	Eneolit dövrü (Mis-daş dövrü)	E.ə. V—IV minilliyin 2-ci yarısı. Daş dövründən metal əsrinə keçid
1	Daş dövrü	İlk insan tipinin yaranmasından e.ə. VI minilliyədək
	c) Neolit (Yeni Daş dövrü)	E.ə. VII—VI minilliklər
	b) Mezolit (Orta Daş dövrü)	E.ə. XII—VII minilliklər
	Paleolit (Qədim Daş dövrü)	
	a) Üst Paleolit Orta Paleolit Alt Paleolit	İlk insan tipinin yaranmasından e.ə. XII minilliyə qədər davam etmişdir.

Mis filizinin metala çevrilməsi üçün filiz alovlanan odla təmas etməlidir. Misin əridilərək ayrılması üçün lazım olan temperatur 1084.50 C dərəcə təşkil edir. Bu zaman alova hava axınını təmin edən cihaz və ya körükdən istifadə edilməlidir. Misin emalı ilə məşğul olan bir cəmiyyətin bu temperaturu ala bilməsi üçün soba düzəltməsi, bundan əlavə, bu sobada lazım olan puta, maşa kimi alətlərin də düzəldilməsi şərtidir. Burada sadəcə misin emal edilməsi üçün lazımı əsas təchizatlar qısaca verilmişdir. Daha sərt tuncun əldə edilməsi üçün misin qalay, sink və digər elementlərlə qarışdırılması isə bundan da mürəkkəb bir işdir. Çünki hər metal üçün fərqli emal üsulu tətbiq edilməlidir. Bütün bunlar metalı emal edən, qarışıqlar əldə edən, filiz çıxarma ilə məşğul olan cəmiyyətin dərin biliyə sahib olduğunu göstərir. Bu dərəcədə dərin biliyə sahib olan insanların dəmiri tapmadıqlarını iddia etmək isə məntiqli və tutarlı bir izah deyil.

Metalların paslanıb çürüməsi

Mədəni tərəqqi təkamül prosesinin həyata keçdiyini göstərmir

Təkamülçülərin iddiası ilk insanların guya yarı meymun varlıqlar olduğu, müəyyən zaman içərisində fiziki qabiliyyətləri ilə birlikdə zehni qabiliyyətlərinin də inkişaf etdiyi, müəyyən bacarıqlar qazandığı, mədəniyyətin bu minvalla təkamülə məruz qalaraq inkişaf etməsidir. Elmi sübutlara əsaslanmayan bu iddiaya görə, uydurma əcdadlarımız (ibtidai insanlar) heyvanabənzər həyat tərzini keçiriblər, insanlaşdıqca mədəniləşmiş və zehinləri inkişaf etdikcə mədəni irəliləyiş əldə etmişdir. Bədəni tamamilə tüklərlə örtülü, üzərində heyvan dərisi geyinmiş, ocaq qalamağa çalışan, bellərində ovladıqları heyvanlarla birlikdə çay kənarı boyu yeriyən, mağaraların içində xırıltılı səslər çıxararaq bir-biriləri ilə ünsiyyət qurmağa çalışan insan səhnə mizanını da elmlərdən uzaq iddianın ortaya atdığı hekayələrdən ibarətdir. Fossil qeydləri bu hekayəni dəstəkləmir. Elmi məlumatların göstərdiyi nəticə insanın insan olaraq yoxdan var olduğu gündən etibarən də insana xas olan həyat tərzini keçirmiş olmasıdır. Arxeoloji tapıntılar da təkamülçülərin tərtib etdiyi xronologiyaya heç

bir halda dəstəkləmir. Təkamülçülərin insanların təzə-təzə danışmağı öyrəndiklərini dedikləri dövrə aid olan arxeoloji qazıntılar əslində insanların mətbəxlərinin olduğunu, ailə həyatı yaşadıqlarını göstərir. Təkamülçülərin daş dövrü olaraq iddia etdikləri dövrlərdə beyin əməliyyatlarının həyata keçirildiyi meydana çıxmışdır. Yenə təkamülçülərin insanların incəsənətdən bixəbər olduqlarını dedikləri dövrlərə aid qazıntılarda isə bəzək əşyaları və boya üçün xam maddələr tapılmışdı.

Bütün bu misalların nümayiş etdirdiyi həqiqət tarixin heç bir dövründə ibtidai və heyvanabənzər həyat tərzinin mövcud olmamasıdır. Təkamülçülərin irəli sürdüyü kimi, daşı daşla yonaraq, daşdan taxtadan başqa heç bir alətdən istifadə etmədən mədəniyyətdən kənar bir həyat olmamışdır. Hər dövrdə iman edənlər insan kimi yaşamışdır. Hər dövrdə insana yaraşan geyimlər olmuş, insan üçün münasib boşqablar, qablar, qaşıqlar, çəngəllərdən istifadə edilmiş, insana xas mühitdə oturmuş, yeyib-icib söhbət etmişlər. İnsan üçün münasib olan tikililər inşa etmiş, sənət əsərlərini meydana gətirmişlər. Həkimlər, müəllimlər, dərzilər, mühəndislər, memarlar, incəsənət xadimləri olmuş, cəmiyyətdə intizam təmin edilmişdir.

Əlbəttə ki, tarix boyunca texnoloji irəliləyiş də olmuş, insanların bilik səviyyələri artdıqca texnoloji dəyişikliklər olmuş, yaşanan mühitin şərtlərinə uyğun olaraq yeni cihazlar düzəldilmiş, elmi ixtiralar olmuş, mədəni dəyişikliklər yaşanmışdır. Lakin bəşər tarixində yaşanan bilik səviyyəsi və texnoloji tərəqqi təkamülün prosesinin yaşanmış olduğunu ifadə etmir.

Biliyin daima artması adət edilmiş haldır. Bir insanın sahib olduğu bilik səviyyəsi məktəb dövründə fərqli, universitet illərində isə tamamilə fərqlidir. Bir insanın həyatı boyu bilik səviyyəsini artırması onun təkamül prosesinin içində olması və özü-özünə yaranan təsadüflərin təsiri ilə inkişaf etmiş olması demək deyil. Buna bənzər hal insanların həyatına da tətbiq edilir. İctimai həyatda da ehtiyaclar səbəbindən yeni kəşflər, ixtiralar edilir, yeni mexanizmlər icad edilir, başqa bir insan isə həmin mexanizmləri daha da mükəmməlləşdirir. Daima mədəni tərəqqi yaşanmaqdadır. Lakin bu, təkamül prosesi demək deyil.

SİVİLİZASIYALAR

ABŞ, FLORİDA ŞTATI, MAYAMİ (2016)

İNKİŞAF ETDİYİ KİMİ

Darvinizmin iddiası insanın və bilavasitə sahib olduğu mədəniyyətin ibtidai formadan aliyə doğru inkişaf etməsidir. Lakin arxeoloji qazıntılar bəşər tarixinin ilk günlərindən etibarən cəmiyyətlərin çox qabaqcıl mədəniyyətə sahib olduğu dövrlər olduğu kimi, çox geridə qalmış mədəniyyətlərin mövcud olduğu dövrlərin də olduğunu göstərir. Hətta əksər hallarda çox zəngin sivilizasiyalarla eyni dövrdə geridə qalmış mədəniyyətlər də olmuşdur. Tarix boyu eyni dövrdə yaşayan cəmiyyətlərin əksəriyyətinin texnoloji və sivilizasiya səviyyəsi, sosial və mədəni strukturu eynilə bugünkü gündə olduğu kimi, bir-birindən fərqlənmişdir. Məsələn, hal-hazırda Şimali Amerika qitəsi tibdə, elmdə, memarlıqda və texnologiya sahəsində olduqca inkişaf etməsinə baxmayaraq, Cənubi Amerikanın müxtəlif bölgələrində texnologiya baxımından olduqca geridə qalmış, müasir dünya ilə heç bir əlaqəsi olmayan xalqlar yaşayır. Dünyanın bir çox yerlərində xəstəliklərə ən müasir təsvirli texnika və analizlərə əsasən diaqnoz qoyularaq son dərəcə müasir şərtlərdə müalicə edildiyi halda, digər yerlərdə də xəstəliklərin guya şər qüvvələrin təsiri ilə meydana gəldiyinə inanaraq yalançı şər qüvvələri qovmaq üçün ayinlər keçirməklə müalicə edənlər var. E.ə. 3000 il əvvəl yaşayan qədim misirlilər,

hindu xalqları kimi cəmiyyətlər hər baxımdan hal-hazırda yaşayan bu qəbilələrlə -hətta bu qəbilələrdən irəlidə olan bir çox xalqlarla- müqayisə edilməyəcək dərəcədə yüksək mədəniyyətə sahib idilər. Minlərlə il əvvəl yaşayan cəmiyyət 20-ci əsrdəki bir cəmiyyətdən daha da irəliyə gedə bilmişdir. Bu da bizə tarixin axınının təkamül prosesi içərisində meydana gəlmədiyini, yəni tarix boyu ibtidai cəmiyyətdən mədəni cəmiyyətə doğru bir irəliləyişin olmadığını göstərir.

Əlbəttə ki, tarixi proses içərisində hər sahədə böyük irəliləyişlər qeyd edilmiş, elm və texnologiyada böyük nailiyyətlər əldə olunmuşdur. Lakin bu dəyişiklikləri təkamülçülər və materialistlərin iddia etdiyi kimi, təkamül prosesi olaraq xarakterizə etmək ağıllı və elmi yanaşma deyil. Mədəniyyətin zənginləşməsi və təcrübə toplamaq sayəsində texnologiya və elm kimi sahələrdə daima bir irəliləyişin olması əsas məsələdir. Lakin burada vacib məqam budur ki, müasir insanla minlərlə il əvvəl yaşayan insan arasında zəka və bacarıq baxımından heç bir fərq yoxdur. 20-ci əsrdəki insanların beyin həcmi və zəkası daha çox inkişaf etdiyi üçün daha çağdaş sivilizasiyaya malik olduğumuz fikri təkamül nəzəriyyəsinin təlqin edilməsi nəticəsində əmələ gələn səhv nəzər nöqtəsidir. Halbuki, bugünkü gündə belə, müxtəlif bölgələrdə yaşayan xalqların fərqli dərrakələri və mədəniyyətləri ola bilər. Məsələn, bu gün Avstraliyadakı bir aborigenin ABŞ-dakı bir alimin sahib olduğu biliyə malik

YENİ QVİNEYA, MÜASİR SİVİLİZASIYA
İLƏ ƏLAQƏSİ OLMAYAN QƏBİLƏ (2016)

GERİLƏYƏDƏ BİLƏR

olmaması onun zəkasının və ya beyninin kifayət qədər inkişaf etmədiyini göstərmir. Çox ağıllı olmasına baxmayaraq, bu cür qəbilə içində doğulub həyatını sürdürən, hətta elektrikin varlığından belə xəbərsiz olan bir çox insan vardır. Bundan əlavə, müxtəlif əsrlərdə müxtəlif ehtiyaclar yarana bilərdi. Məsələn, hal-hazırkı dövrdə moda anlayışı ilə misirlilərin moda anlayışının eyni olmaması bizim mədəniyyətimizin onlarınkindən daha mütərəqqi olduğunu göstərməz. 20-ci əsrdə mədəniyyətin əlaməti göydələnlər ikən, qədim Misir dövründə sivilizasiyanın göstəricisi ehramlar və sfinkslər idi.

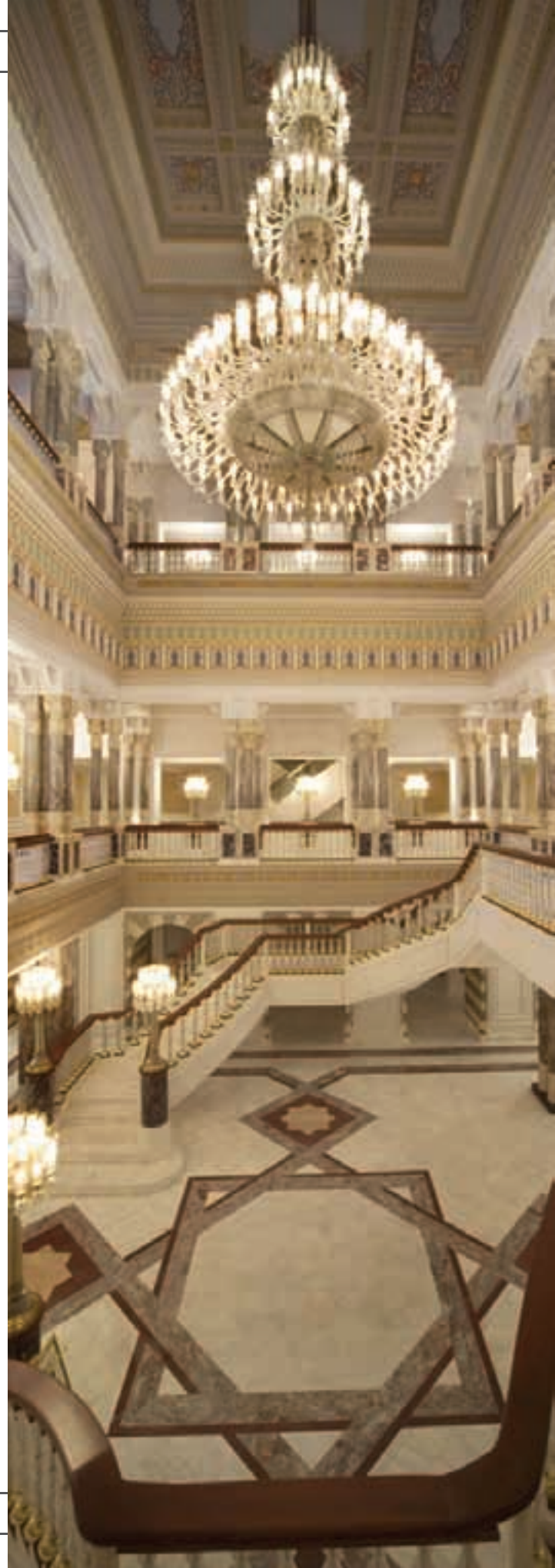
Əldə edilən tapıntıların hansı nöqteyi-nəzərdən dəyərləndirilmiş olması məsələsi çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Tapıntıların guya təkamülə məruz qalması barədə ön mühakimə ilə hərəkət edən bir insan əlinə keçən istənilən məlumatı həmin fikrə uyğun olaraq qiymətləndirəcək. Beləliklə də uydurma hekayələrlə öz fikrini müdafiə etməyə çalışacaq. Tapdığı tək bir sümük parçasının əsasında həmin bölgədə yaşayan insanların hissələrini, məişətlərini, ailə quruluşları, sosial əlaqələri kimi bir çox xırdaşığı ön mühakiməyə əsasən təqdim edəcəkdir. Həmin sümük parçasından həmin dövrdə yarı dik dura bilən, bədəni tüklərlə örtülmüş, xırıltılı səslər çıxaran, daş alətlərdən istifadə edən insanların yaşadığı barədə qənaətə gələn insan elmi dəlillər bunu göstərdiyi üçün deyil, ideologiyası bunu tələb etdiyi üçün belə bir hekayə danışmaqdadır. Çünki əldə edilən

məlumatlar həqiqətdə belə bir mənzərəni təkzib edir. Bu uydurma mənzərə darvinist konsepsiyanın şərhləri ilə meydana gəlmişdir.

Müasir dövrdə tapdıqları fosil qalıqlarına, yonulmuş daşlara, mağara divarlarına çəkilmiş şəkillərə baxaraq həmin dövr haqqında xırdaşılıqları ilə şərhlər verən bəzi arxeoloqların vəziyyəti də bu misaldan çox da fərqli deyil. Buna baxmayaraq, əllərində olan dəlilləri ön mühakiməyə əsasən bir yanaşma ilə qiymətləndirərək guya ibtidai insanın demək olar ki, həyatının hər anına dair hekayələr yazan təkamülçülərin qondarma təsvir və nağılları bir çox jurnal və qəzet səhifələrini bəzəyir.

Təkamülçü alimlər əllərində heç bir dəlil olmadan bu cür ssenarilər uyduraraq öz iddialarını sübut etməyə çalışsalar belə, rast gəldikləri hər tapıntı qərəzli olaraq qiymətləndirilmədiyi zaman onlara bəzi həqiqətləri çox açıq şəkildə göstərir. Bunlardan biri odur ki, insan mövcud olduğu ilk gündən insandır. İnsanın zəkası, sənətkarlıq və estetik bacarığı kimi xüsusiyyətləri tarixin hər bir dövründə eyni olmuşdur. Keçmişdə də təkamülçülərin iddia etdikləri kimi ibtidai, yarı heyvan yarı insan olan məxluqlar deyil, bizim kimi düşünən, danışan, sənət əsərləri meydana gətirən, mədəni və əxlaqə sahib olan insanlar yaşamışdır.

**Çırağan sarayının
yanğından sonra dizayn
ve dekorasyonu məhv
olmuşdu. Sarayı bu halı
olə qiymətləndirən bir
şəxs nə zamansa bunun
çox ehtişamlı olduğunu
tam olaraq nəzərində
canlandırmaya bilər
Aşağıda Çırağan sarayının
bərpa edilib, dekorasiyasının
tamamlanmış halı görsənir.**

MAĞARALARDAKI İNCƏSƏNƏT

Təkamülçülər guya meymunabənzər insanların Avropada bundan təqribən 30-40 min il əvvəl, Afrikada bir az daha qədim dövrdə ani keçid dövrü yaşadıklarını, beləliklə də, birdən-birə müasir insanlar kimi düşünmək və istehsal etmək qabiliyyəti qazandıklarını irəli sürürlər. Çünki həmin dövrə aid arxeoloji tapıntılar təkamül nəzəriyyəsi ilə açıqlanması mümkün olmayan dəlillərdir. Darwinist bir iddiaya görə, təxminən 200 min il ərzində dəyişməmiş qalan daş alət texnologiyasının yerini birdən birə daha inkişaf etmiş və sürətlə inkişaf edən əl sənəti texnologiyası tutmuşdur. Guya bir müddət əvvəl ağacdən yerə düşən və müasirləşməyə başlayan xəyali ibtidai insan birdən-birə mahir qabiliyyətlər əldə etmiş, mağara divarlarını oyaraq və ya rəngləyərək heyranedici rəsmlər çəkməyə başlamış, boyunbağı, gərdənlik kimi olduqca estetik bəzək əşyaları düzəltmişlər. Bəs nə oldu ki, belə bir inkişaf yarandı? "Yarı meymun ibtidai varlıqlar" hansı səbəbdən və necə birdən birə incəsənətə meyl göstərdi? Təkamülçü alimlər bunun necə həyata keçdiyini heç cür izah edə bilməzlər, lakin bir neçə fərziyyə irəli sürürlər. Təkamülçü Rocer Levin (Roger Lewin) darvinistlərin bu mövzuda keçirdiyi sıxıntı "Müasir insanın mənşəyi" kitabında bu sözlərlə ifadə edir: "Hələ də natamam olan arxeoloji qeydlərin hər baxımdan qeyri-müəyyən olmasına baxmayaraq, alimlər bu sualı fərqli şəkildə cavablandırırlar".¹

Şove mağarası, 8 ayaqlı Bizon. Fransa, 36.000 il

Arxeoloji tapıntıların göstərdiyi həqiqət isə insanın var olduğu gündən etibarən mədəni anlayışa sahib olmasıdır. Bu anlayış çərçivəsində bəzən inkişaf, bəzən kəskin dəyişikliklərin baş verməsi mümkündür. Lakin bu təkamül prosesinin baş verməsi deyil, mədəni inkişafın və dəyişikliyin baş verdiyi mənasına gəlir. Təkamülçülərin “ani dəyişiklik” kimi adlandırdıqları incəsənət əsərlərinin ortaya çıxması da bioloji (xüsusən də zehni qabiliyyət) kimi insanın inkişafını göstərən bir vəziyyət deyil. Həmin dövrdə yaşayan insanlar bəzi ictimai dəyişikliklərə məruz qalmış ola bilər, incəsənət və istehsal anlayışları dəyişmiş ola bilər, lakin bu məlumatlar insanın ibtidaidən müasirliyə keçid yolu keçdiyini göstərən dəlillər deyil.

Qədim insanların özlərindən sonra qoyduqları arxeoloji izlərlə təkamülçülərə görə mövcud olmalı anatomik və bioloji izlərin bir-biriləri ilə uyğunsuzluğu da darvinizmin bu mövzudakı iddialarını bir daha əsassız edir. (Darvinizmin əsas iddiası olan insanın uydurma şəcərəsini elmi cəhətdən alt-üst edən məlumatlar üçün bax: Harun Yəhya, “Həyatın gerçək mənşəyi”)

Təkamülçü iddiaya görə, insanın mədəni inkişafı bioloji inkişafı ilə düz mütənasib olmalıdır. Məsələn, insanlar əvvəlcə sadə cizgilər vasitəsi ilə sənətkarlıq qabiliyyətlərini nümayiş etdirməli, daha sonra isə həmin cizgilər daha da inkişaf etməli, bu cizgilər yavaş-yavaş inkişaf edərək sənətkarlığın zirvəsinə ucalmalıdır. Halbuki, bəşər tarixinə aid tapılmış ilk sənət izləri bu fərziyyəni bünövrəsindən zədələyir. Sənətkarlıq tarixinin ilk nümunələri kimi qəbul edilən mağara rəsmləri, oymaları və qayaüstü relyeflər həmin dövrdə yaşayan insanın çox yüksək səviyyəli sənətkarlıq qabiliyyətinə sahib olduğunu göstərir. Mağaralarda tədqiqatlar aparan alimlər həmin rəsmləri incəsənət tarixinin ən əhəmiyyətli və dəyərli işlərindən biri olaraq dəyərləndirir. Rəsmlərdəki kölgə effektləri, perspektiv təsvirdən istifadə və zərif cizgilər, relyeflərdə ustalıqla əks etdirilən dərinlik hissi, oymalarda günəş işığının düşməsi ilə meydana gələn oynamalar, təkamülçülərin izah edə bilməyəcəyi xüsusiyyətlərdir. Çünki bunlar darvinist iddiaya görə, çox sonrakı dövrdə meydana gəlməli bir tərəqqidir.

Qobustan, Yallı rəqsinin təsviri, 15.000 il

Kueva de las Manos, Argentina, 15.000 il

Fransa, İspaniya, İtaliya, Çin, Hindistan və Afrikanın müxtəlif bölgələrində, bir sözlə, dünyanın müxtəlif yerlərində tapılan bir çox mağara rəsmi qədim insanın mədəni səviyyəsi haqqında çox vacib məlumatları təqdim edir. Bu rəsmlərdə istifadə edilən üslub və boya texnikası tədqiqatçıları çaşdıracaq keyfiyyət və üstünlüyə malikdir. Darvinist alimlər bu rəsmləri ön mühakimə ilə qiymətləndirir, çəşqinliq içərisində olmalarına baxmayaraq, həmin əsərləri təkamül hekayələrini bəzəmək üçün qərəzli şəkildə şərh edirlər. Müasir insanın bədən quruluşuna sahib olmayan varlıqların olduqca ibtidai sərtlər daxilində yaşadıkları mağaralarda qorxduqları və ya ovladıqları heyvanların şəkillərini çəkdiklərini bildirirlər. Halbuki, bu əsərlərdə istifadə edilən texnikalar həmin şəkli çəkən sənətkarların çox dərin qavrayışa, qavradıqlarını təsirli şəkildə əks etdirmək qabiliyyətinə sahib olduqlarını göstərir. İstifadə edilən rəngləmə texnikası isə heç də təxmin edildiyi kimi ibtidai şəraitdə yaşamadıqlarının başqa bir göstəricisidir. Bundan əlavə, mağara divarlarına çəkilmiş bu şəkillər

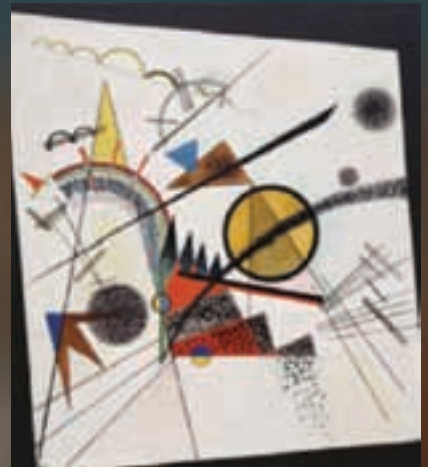
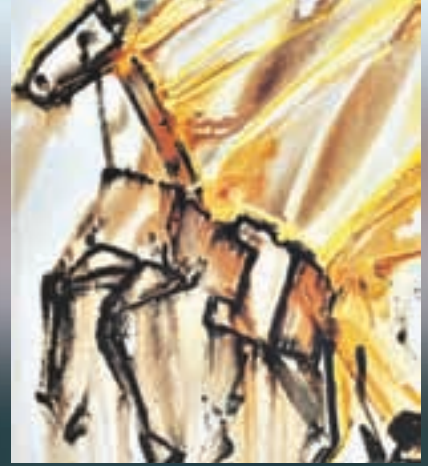
dövrün insanların mağaralarda yaşadığını göstərən bir dəlil deyil. Bu əsərləri meydana gətirən sənətkarlar yaxınlıqda bir evdə yaşaya, lakin əsərlərini sözü gedən mağara divarlarında çəkməyi üstün tutmuş ola bilərdi. Nəyi çəkəcəyini hansı hiss və düşüncə ilə seçəcəyi isə sənətkara məlumdur. Belə rəsmlər üzrə bir çox şərh verilə bilər, lakin veriləcək şərhərdən həqiqətə ən çox zidd olanı isə onların ibtidailikdən təzəcə çıxmış varlıqlar tərəfindən çəkilmiş olmalarıdır. Bundan əlavə, BBC-nin internet vasitəsi ilə yayımlanan elmi səhifəsində yer alan 22 fevral 2000-ci il tarixli xəbərdə mağara rəsmləri ilə əlaqədar olaraq aşağıdakı sətirler dərc edilmişdir:

Bunların ibtidai insanlar tərəfindən çəkildiyi güman edilirdi... Lakin iki alimin apardığı araşdırmalara görə, antik rəssamlarla bağlı bu qənaət tamamilə yanlışdır. Onlar bu şəkillərin mürəkkəb olduğunu və müasir cəmiyyətin dəlilləri olduğunu düşünürlər.²

1. Roger Lewin, The Origin of Modern Humans, W.H.

2. BBC News, 22 fevral 2000

Pablo Pikasso, Salvador Dali və Vasili Kandinskinin əsərləri

Müasir incəsənət anlayışının bir sıra əsəri də minlərlə il sonra eyni məntiqə dəyərləndirilə bilsəydi, 21-ci əsr cəmiyyətinin ibtidai qəbilə və yaxud inkişaf etmiş mədəniyyət olması bir sıra mübahisələrə səbəb ola bilərdi. Bundan 5000 il sonra müasir rəssamların tabloları heç bir zərər görmədən tapılsa və müasir dövrümüze aid heç bir tarixi dəlil qalmamış olsa, həmin dövrün insanları dövrümüz haqqında nə düşünərdi? Van Qoqun və ya Pablo Pikassonun əsərlərini tapan gələcəyin insanları təkamülçü məntiqə görə hərəkət etsələr, müasir cəmiyyətimiz üçün neçə şərhlər verərdilər? Mənzərə şəkli çəkən Klod Mone üçün "sənaye hələ inkişaf etməmiş, insanlar əkinçiliklə məşğul olurdular" və ya Kandinskinin abstrakt rəsmlərinə "hələ yazıb oxuya bilməyən, inkişaf etməmiş insanlar müxtəlif qaralamalarla bir-birini anlayırdılar" şərhini vermək hazırkı dövrümüz haqqında onları doğru nəticələrə aparacaqmı?

MAĞARA RƏSMLƏRİNDƏKİ ÜSTÜN BOYA TEXNİKASI

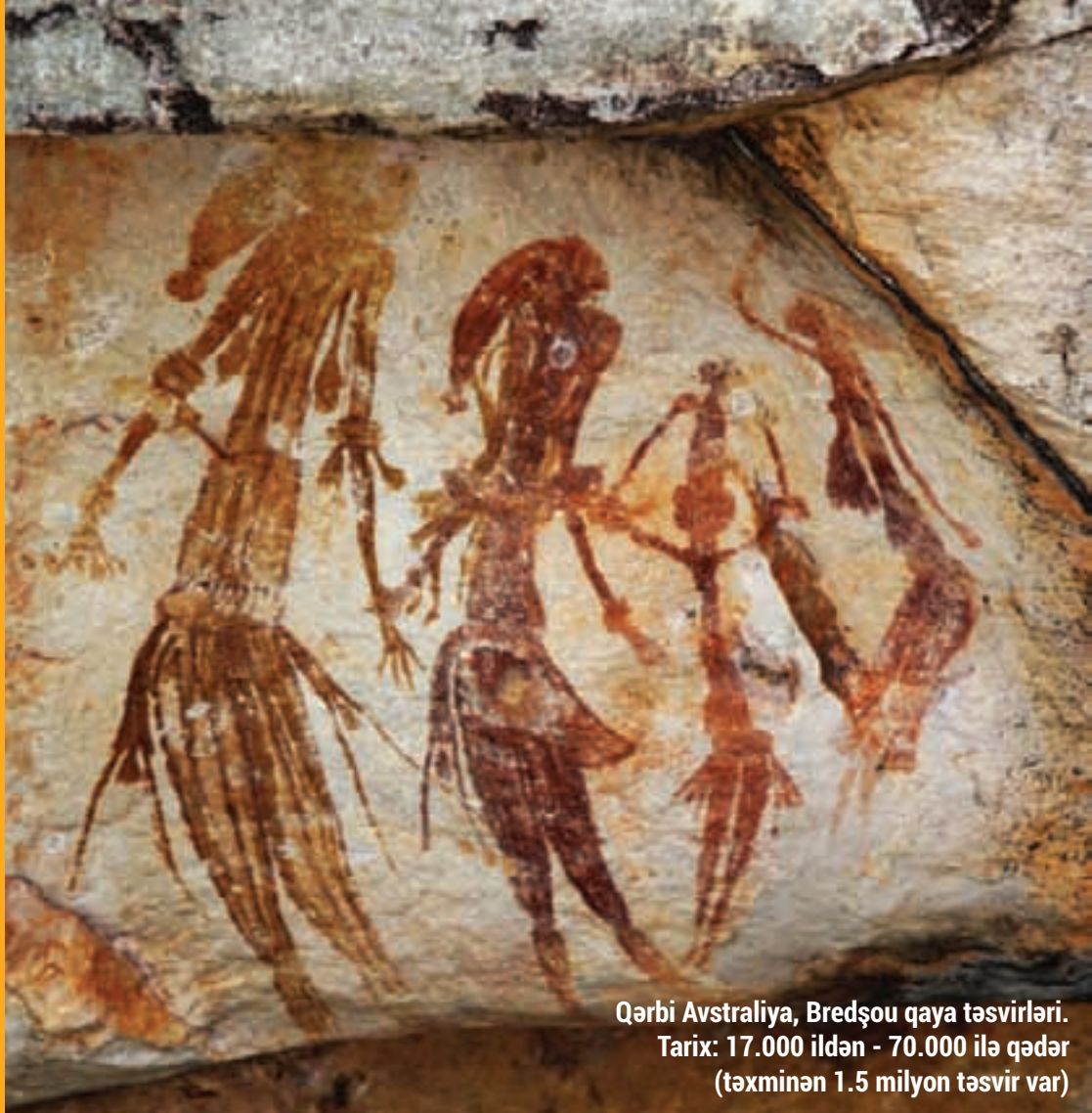
Bizon rəsmi, 17.000 il, İspaniya, Altamira mağarası

Pireney yarımadasının Fransaya aid hissəsində yerləşən Nio (Niaux) mağarası qədim dövrdə yaşayan insanların çəkdiyi biri digərindən effektiv rəsmlərlə doludur. Nio mağarasındakı rəsmlər 1906-cı ildə aşkar edilmiş və o zamandan bu yana da təfəssilətlə olaraq tədqiq edilir. Mağaranın ən bəzəkli hissəsi “Qara salon” olaraq adlandırılan qaranlıq bir yerdə yerləşən yüksək bir oyuqdan ibarət küncdür. Bizon, at, maral və dağ keçisi rəsmlərinin olduğu bu bölmə ilə əlaqəli olaraq “Müasir insanın mənşəyi” kitabında Rocer Levin belə şərh vermişdir: “... kompozisiyaların yaradılması zamanı yaradıcılıq və şüurun təsiri müşahidə edilir”.¹

Bu rəsmlərlə əlaqədar alimlərin diqqətini cəlb edən ən vacib ünsürlərdən biri də istifadə edilən boya

texnikasıdır. Aparılan araşdırmalar bu rəsmlərdə təbii və yerli qaynaqları bir yerə toplayaraq xüsusi qarışıqların əldə edildiyini göstərir. Şübhəsiz ki, bu ibtidailikdən təzəcə çıxmış varlıqların edə bilməyəcəyi düşünmə, planlaşdırma və istehsal bacarığının göstəricisidir. Rocer Levin bu boyama texnikasını belə izah edir:

Boyanın düzəldilməsində istifadə edilən maddələr (pigmentlər) və mineral aşqarlar, Üst Paleolit dövrünün insanları tərəfindən seçilərək xüsusi bir qarışıq əldə etmək üçün 5-10 mikronadək xırdalanırdı. Qara rəngli boya təxmin edildiyi kimi, odun kömürü və manqan 4-oksidi idi. Lakin diqqət ən çox aşqarlar üzərinə yönəlmişdi. Aşqarlar, yəni doldurma materialları daha çox rənglərə canlılıq

Qərbi Avstraliya, Bredşou qaya təsvirləri.
Tarix: 17.000 ildən - 70.000 ilə qədər
(təxminən 1.5 milyon təsvir var)

verdiyi kimi, adından da göründüyü kimi, boyanın qatılmasını da təmin edir. Dörd müxtəlif növü olduğu müəyyən edilən bu maddələri tədqiqatçılar birdən dördə qədər sıralamışlar: talk, barit, qələvi çöl şpatı və biotit (mika) tərkibli qələvi çöl şpatı. Klot (Clottes) və həmkarları bu aşqarları özləri də sınaqdan keçirmiş və çox effektiv olduğunu görmüşlər.² Göründüyü kimi, istifadə edilən texnika olduqca inkişaf etmişdir. Bu da açıq şəkildə həqiqəti bir daha əks etdirir: keçmişdə ibtidai adlandırılan hər hansı varlıq yaşamamışdır. İnsan ilk olaraq var olduğu gündən bəri düşünmə, danışma,

anlama, qavrama, qiymətləndirmə, plan qurma və istehsal qabiliyyəti olan üstün bir varlıqdır. Şekilləri rəngləmək üçün aşqardan istifadə edən, bu aşqarları hazırlamaq üçün talk, barit, qələvi çöl şpatı və biotit kimi kimyəvi maddələri birləşdirən insanların guya meymunluqdan yeni çıxmış, hələ mədəniləşməmiş varlıqlar olduqlarını iddia etmək ağla və məntiqə ziddir.

1. Roger Lewin, *The Origin of Modern Humans*, W.H. Freeman and Company, New York, 1993, səh. 193

2. Roger Lewin, *The Origin of Modern Humans*, W.H. Freeman and Company, New York, 1993, səh. 193

“Alimlər düşünür ki, bu tapıntı həmin dövr üçün müasir olan düşüncə metodlarının təxmin ediləndən çox daha əvvəl meydana gəlmiş olduğunu göstərir”

“Daş dövrü adamı o qədər də sadələvh deyildi (Stone Age Man Wasn't So Dumb)”

BLOMBOS MAĞARASINDA TAPILAN ƏSƏRLƏR İNSANIN TƏKAMÜLÜ SSENARISINI BİR DAHA ALT-ÜST EDİR!

Cənubi Afrika sahillərindəki Blombos mağaralarında aparılan qazıntılar nəticəsində əldə edilən sübutlar insanın təkamülü ssenarisini bir daha alt üst etdi. “Daily Telegraph” qəzeti mövzu ilə bağlı xəbəri “Daş dövrü adamı o qədər də sadələvh deyildi (Stone Age Man Wasn't So Dumb)” başlığı altında verilməmişdi. Məsələn, “BBC News” məsələni belə şərh etmişdi: “Alimlər düşünür ki, bu tapıntı həmin dövr üçün müasir olan düşüncə metodlarının təxmin ediləndən çox daha əvvəl meydana gəlmiş olduğunu göstərir”.¹

Blombos mağaralarında bundan 80-100 min il

əvvəlinə aid torpaq boya qəlibləri tapılmışdı. Bu qəliblərin həm bədən, həm də sənət əsərlərinin rənglənməsində istifadə edildiyi təxmin edilirdi. Bu tapıntıdan əvvəl alimlər insanın düşünmə, qavrama və istehsal bacarığının inkişaf etdiyini göstərən dəlillərin ən tez 35 min il əvvəl meydana çıxdığını irəli sürürdülər. Tapılan bu qəliblər isə sözü gedən iddianı tamamilə sarsıtdı. Təkamülçü alimlərin guya ibtidai, hətta yarı meymun olaraq adlandırdıqları bu dövrün insanları sanki

dövrümüzün insanları kimi qavrama və istehsal etmək qabiliyyətinə malikdir.

ŞİMALİ AFRİKADA

QAYADA QABARTMALAR (RELYEF TƏSVİRLƏR) VƏ QAYA ÜSTÜ RƏSMLƏR TƏKAMÜLÇÜLƏRİ HEYRƏTƏ GƏTİRİR

Təxminən 7 min illik olan bu zürafə formalı qabartmalar görənlərə sürünün hərəkətdə olduğu hissini verən mükəmməllikdə canlandırılmışdır. Bu əsərin düşünmə qabiliyyətinə malik, mühakimə etməyi bacaran, öz fikirlərini ifadə edə bilən, istehsal qabiliyyətli, incəsənət haqqında anlayışlı insanlar tərəfindən ərsəyə gətirildiyi çox açıq görünür.

Daha bir misal, təxminən 7 min illik bu rəsmdə, musiqi alətində ifa edən bir insan görünür. Yandakı digər şəkildə isə, Botsvanada yaşayan Dzu adlı yerli əhalidən bir nəfərin buna bənzər musiqi alətində

ifadə etdiyini görürük. 7 min il əvvəl istifadə edilən bir musiqi alətinə çox oxşayan alətin bugünkü gündə də istifadə edilməsi diqqət çəkir. Bu darvinistlərin iddiasını məhv edən misallardan biridir. Darvinizmin iddia etdiyi kimi mədəniyyət həmişə inkişaf etmir, bəzən də minlərlə il eyni qalır. Bu adam 7 min il ərzində var olan bir musiqi alətini istifadə etməyə davam edərkən, dünyanın o biri ucunda ən son musiqi alətləri ilə simfoniyalar bəstələnir və hər iki mədəniyyət eyni dövrə aiddir.

ŞOVE MAĞARASINDAKİ QEYRİ-ADİ RƏSMLƏR

Şove mağarası 1994-cü ildə kəşf edildi və tapılan rəsmlər elm aləmində böyük əks-səda doğurdu. Bundan əvvəl, Ardeşdəki (Ardeche) sənət əsərləri, Laskodakı (Lascaux) 20 min illik rəsmlər və yaxud da İspaniyada Altamiradakı 17 min illik əsərlər də marağa səbəb olmuşdu, lakin Şovedəki (Chauvet) əsərlər çox-çox əvvələ aid idi. Karbon-14 üsulu ilə aparılan yaş müəyyən etmə testi nəticəsində, bu rəsmlərin təqribən 35 min illik olduğu məlum oldu. "National Geographic" jurnalında Şovedəki əsərlərlə əlaqədar aşağıdakı şərh verilmişdi:

Mağaranın ilk fotosəkilləri mütəxəssislər qədər ictimaiyyəti də heyrətləndirdi.

On illər ərzində akademik fəaliyyətdə olanlar incəsənətin ibtidai cizma qaralardan canlı naturalist rəsmlərə doğru mərhələli şəkildə inkişaf etdiyini irəli sürürdülər... Daha məşhur mağaralarda olan rəsmlərin yaşının təxminən iki qatına bərabər yaşlı Şovedəki rəsmlər, sadəcə, tarixdən əvvələ aid incəsənətin mövcud olduğu ən yüksək nöqtəni deyil, eyni zamanda, incəsənətin bizə məlum olan ən qədim başlanğıcını təmsil edirdi.²

Şove mağarasındaki şir paneli (36.000 il):

Bu panelə hər biri bütün diqqətini şikar üzərində cəmləmiş kimi görünən on şir başı əks olunub. Lakin müvafiq qaydada yerləşdirilmi. məşəl və ya lampa işığında bu on şir flip-kitab və ya multiplikasiya filmi fraqmenti kimi hərəkət edən bir bəlkədə iki-üç şir kimi görünür. (National Geographic Azərbaycan, Yanvar 2015)

Şove mağarası, 8 ayaqlı Bizon. Fransa, 36.000 il

Şove mağarası, Kərgədan. Fransa, 36.000 il

LASKO MAĞARALARINDA ASTRONOMİYA XƏRİTƏLƏRİ

Münhen Universitetindən tədqiqatçı dr. Mixael Rappenqlük (Micheal Rappenglueck) Lasko mağaralarında apardığı tədqiqatlar nəticəsində bu mağaraların divarlarında olan

rəsmlərin astronomik məna daşıya biləcəklərini müəyyən etmişdir. Mağaranın divarlarında olan fiqurlar fotoqrammetriyadan istifadə edilib kompyuter vasitəsilə bir daha

təkmilləşdirilmiş və əmələ gələn həndəsi çertyoj dairələrin, bucaqların və düz xətlərin hər birinin bir məna kəsb etdiyini göstərmişdir. Kompyuter vasitəsilə həyata keçirilən hesablamalara ekliptik ayrılık, gecə-gündüz bərabərliyi ilə özoxu ətrafında dönməsi, ulduzların nizamlı hərəkətləri, Ayın və Günəşin diametrinin və radiusunun

ölçüləri, kainatdakı bütün sınma və sıxılmalarla əlaqədar bütün mənalara əlavə edilmişdir. Aparılan tədqiqatlar nəticəsində bu çertyojların bəzi ulduz topalarına və Ayın müəyyən hərəkətlərinə işarə etdiyi aydın olmuşdur. BBC kanalı elm və texnika bölümünə aid mövzu ilə əlaqədar aşağıdakı məlumatları vermişdir:

Mərkəzi Fransada tapılan Lasko mağaralarındakı məşhur divar rəsmlərində tarixdən əvvəlki dövrə aid (gecə vaxtı) göyün xəritəsi kəşf edildi. 16.500 illik tarixə sahib olduğu təxmin edilən xəritə bugünkü günümüzdə yay üçbucağı (summer triangle) olaraq tanınan üç parlaq ulduzu göstərir.

Laskodakı cizgilər arasında, ayrıca olaraq, Pleyada ulduz kəhkeşinin də xəritəsi tapıldı... 1940-cı illərdə kəşf edilən divarlar əcdadlarımızın sənət qabiliyyətlərini göstərirdi.

Lakin bu gün artıq sözü gedən rəsmlərin atalarımızın elmi biliklərinin səviyyəsini də göstərdiyi aydın olmuşdur.³

Darvinistlərin iddialarına görə, bu rəsmləri çəkənlər guya ağacdən təzəlikcə enən, zehinləri təkmilləşməkdə olan varlıqlardır. Lakin həm bu rəsmlərin sənətkarlıq baxımından dəyəri, həm də son tədqiqatların göstərdiyi nəticələr təkamülçülərin bu iddialarını əsassız edir. Sözü gedən rəsmləri çəkənlər həm üstün

estetika anlayışına, həm mütərəqqi sənətkarlıq texnikasına, həm də tədqiqatların göstərdiyinə görə elmi məlumata sahib olan insanlardır.

1. BBC News, 10 yanvar 2002
2. National Geographic, avqust 2001, səh. 156
3. BBC News, 9 avqust 2000

URFADA GÖBƏKLİ TƏPƏDƏKİ SİVİLİZASIYA İZLƏRİ

U rfa yaxınlığındakı Göbəkli Təpədəki qazıntılarda alimlər tərəfindən misilsiz və bənzərsiz kimi qiymətləndirilən tapıntılar əldə edilmiş, üzərində heyvan təsvirli relyeflərin olduğu, diametri 20 metrədən və hündürlüyü insan boyundan artıq olan nəhəng “T” şəklində sütunlar aşkarlanmışdır. Bu sütunlar dairəvi şəkildə düzülmüşdü. Əslində, elm dünyasını çalxalayan xüsusiyyət isə bu ərazinin yaşıdır: 11 min il əvvəl inşa edilmişdir. Təkamülçü iddiaya görə, dövrün insanları ibtidai daş alətlərlə bu görkəmli abidəni inşa etmişdilər. Bu cür yanlışlığa görə, həmin mühəndislik möcüzəsi bundan 11 min il əvvəl ən ibtidai vasitələrlə işləyən yığıcılıq və ovçuluqla məşğul olan insanların əl işidir. Əlbəttə, bu, inanılması mümkün olmayan bir hekayədir. Həqiqətən də Göbəkli Təpədə arxeoloji qazıntı işlərini aparan qrupa rəhbərlik edən prof. Klaus Şmidt (Klaus Schmidt) də bu həqiqəti aşağıdakı kimi ifadə etmişdir:

Həmin dövrdə yaşayan insanların sanki bugünkü insanlardakı kimi düşünmə qabiliyyəti müşahidə edilir. Onlar bizim həmişə fikirləşdiyimiz kimi ibtidai insanlar deyil. Onların ağacdən enərək mədəniyyət qurmağa çalışsan meymunabənzər varlıqlar olduqları düşünülməməlidir. Zəka nöqtəyi-nəzərindən baxsaq, bizə oxşar olduqları görünür.¹

Arxeoloq Klaus Şmidt bu nəhəng ölçüdəki daşların həmin dövrün şərtlərində necə daşındığını, necə formaya salındığını aydınlaşdırmaq üçün qazıntı aparan qrupla birgə bir sınaq keçirmişlər.

Bu sınaqda maşınların köməyi olmadan, sadəcə guya tarixdən əvvəlki dövrdə yaşayan insanların istifadə etdiyi ibtidai alətlərlə böyük bir qaya bloku üzərində işləməyə başladılar və onu çox qısa məsafəyə daşımağa cəhd etdilər. Onlar əsl abidədəki daşlara nisbətən daha kiçik ölçülü bir qaya bloku üzərində işləməyi üstün tutmuşdular. Qrupun bir qismi kötük, ip və qol gücü ilə təbii və sadə vasitələr düzəldərək daş üzərində işləməyə başlamış, digərləri isə əllərində daşlarla e.ə. 9000 il əvvəl yaşayan daş ustaları kimi sərt bir yerdə oyuq oymağa başlamışlar. (Təkamülçü tarix anlayışına görə, həmin günlərdə metal alətlər olmadığına görə, daş dövrünün insanların sərt və ucu şiş çaxmaq daşından istifadə edildiyinə inanırlar.) Daşı oymağa

çalışan işçilərin 2 saat boyunca dayanmadan davam edən söyləri nəticəsində, ortaya sadəcə bilinməyən xətt çıxmışdır. Daşı daşımağa çalışan qrupun 4 saatlıq intensiv fəaliyyəti nəticəsində 12 nəfər ağır qaya blokunu sadəcə 7 metr hərəkət etdirə bilmişdilər. Aparılan bu sınaq nəticəsində tək bir daş çevrənin qurulması üçün yüzlərlə işçinin aylarla işləməsi zərurətini göstərir. Bu sadə sınaq belə açıq şəkildə irəli sürür ki, həmin dövrün insanları təkamülçü alimlərin irəli sürdükləri kimi ibtidai şərtlər altında deyil, çox böyük ehtimalla olduqca mütərəqqi imkanlara sahib idilər.

11-13 min il

Təkamülçü ideyanın digər bir ziddiyyəti də bu əsərlərin meydana gəldiyi dövrü “Erkən (akeramik) neolit dövrü” olaraq adlan-dırmalarıdır. Bu həqiqətə zidd şərhə görə dövrün insanları hələ dulusçuluq məmulatlarını hazırlayacaq texnologiyaya sahib deyildilər. Bu, o demək olur ki, heykəllər düzəldə bilir, nəhəng daşları daşıya bilir, bunları estetik nöqteyi-nəzərdən baxımlı edə bilir, bunların üzərində heyvan təsvirli relyef işləmələr həkk edə bilir, divarları rəsmlərlə bəzəyə bilir, mühəndislik və memarlıq elmindən istifadə edə bilir amma, hələ dulusçuluq məmulatları düzəldə bilmir? Bu, o deməkdir ki, deyilənlər sadəcə təkamülçü ön mühakiməsini müdafiə edə bilmək üçün təkidlə söylənən yalandır. Şübhəsiz ki, sözü gedən əsərlər bu insanların təxmin ediləndən çox daha mütərəqqi bir elmə, texnologiyaya və mədəniyyətə sahib olduqlarını

göstərir. Bu “T” şəklindəki böyük sütunların necə istifadə edildiyinin, həmin yerə necə gətirildiyinin bir izahı olmalıdır. Bu da həmin insanların iddia edildiyi kimi, ibtidai olmadıqlarını nümayiş etdirir. Həqiqətən də, “Bilim və Teknik” jurnalında dərc olunan bir xəbərdə Göbəkli Təpədə əldə edilən tapıntıların bəşər tarixinə dair geniş yayılmış yanlışlığı aşkara çıxardığı qeyd edilir: *“Bu yeni məlumatlar bəşər tarixinə dair mühüm bir yanlışlığı ortaya qoyur”*.² Bu yanlışlıq bəşər tarixinin təkamül yalanının doğruluğunu şərh etmək üçündür.

1. Daş dövrü həyatı, Terra X sənədli filmi, TRT
2. Bilim və Teknik jurnalı, sentyabr 2000

nature International weekly journal of science

Home | News & Comment | Research | Careers & Jobs | Content lists | Archive | Audio & Video | For Authors

News & Comment | News | 2015 | August | Article

Archaeologists land world's oldest fish hook

First deep-sea fish supper dated to 42,000 years ago.

Zak Carbyn

24 November 2015

[Rights & Permissions](#)

The world's oldest fish hook has been unearthed at a site in East Timor, alongside evidence that modern humans were catching fish from the open ocean as far back as 42,000 years ago.

The discoveries, from a limestone cave site known as the Jerimalai shelter on the north of the island, are published today in *Science*.

Sue O'Connor, an archaeologist at the Australian National University in Canberra, and her colleagues found two broken fish hooks made from shells. They dated one to approximately 11,000 years old and the other to between 23,000 and 18,000 years old — the earliest known example of fish-hook manufacture.

The oldest previously known fish hooks are associated with the beginnings of agriculture, which in South East Asia was around 5,500 years ago, says O'Connor.

The team also found more than 35,000 fish bones

A broken shell fishhook found in East Timor provides evidence that humans were engaging in off shore fishing much earlier than thought (scale is in millimetres).

**Qədim insanlar
açıq dənizdə
balıq ovlayırdılar.
42.000 illik tilov
bunu sübut edir.**

**Prof. Nikolas Konard, Almaniya,
Tübingen Universiteti**

**"Kiçik at, mamont, bizon və şir
heykəlcikləri... Hamısı Almaniyanın
Fogelherd mağarasından tapılıb.
Onların incəliyi, gözəlliyi və şuxluğu
hətta bu gün də istənilən rəssamda
qibtə hissi oyada bilər. Halbuki bu
heykəlciklər 40.000 il əvvəl
yaradılıb".**

Azərbaycan, Ağdam rayonu, Çalağantəpədə aparılmış arxeoloji qazıntılar nəticəsində tapılmış insan kəlləsinin arxa tərəfində oval formada bir dəlik aşkar edilmişdir.

Bu, 7 min əvvəl aparılmış cərrahiyyə əməliyyatının izləridir.

Fransadan tapılmış bundan 8500 il əvvəlki dövrə aid 40-a yaxın insan kəllə sümüyündə trepanasiya dəliklərinə rast gəlinmişdir.

Beyin əməliyyatlarından sonra sümüklərin qismən bitişməsi xəstələrin əməliyyatdan sonra yaşadığını göstərir.

35.000 il

Almaniya Fogelherd mağarası. Mamont sümüyündən hazırlanmış mamont fiquru. Bu vaxta qədər tapılmış ən qədim incəsənət nümunələrindən biri.
37 mm, 7.5 qr.

Məlum olan ən qədim musiqi aləti Livianın Haua Fteah adlı bölgəsində tapılan və 70.000 ilə 80.000 illik olduğu təxmin edilən quş sümüyündən düzəldilmiş bir fleytadır. Bundan əlavə, Şərqi Krimda tədqiqatların aparıldığı "Prolom II" adlı mağarada 41 ədəd tütək tapılmışdır. "Prolom II" mağarasının isə 90.000 ilə 100.000 il əvvələ aid olduğu kəşf edilmişdir.

QƏDİM İNSANLARIN MUSİQİ SEVGİSİ

İncəsənətin hər bir sahəsi kimi, musiqi də sadəcə insana xasdır. Təqribən bundan 100 min il əvvəl yaşamış insanların musiqiyə marağı həmin insanların dövrümüzün insanı ilə demək olar ki, bərabər zövqə malik olduğunun başqa bir göstəricisidir. Məlum olan ən qədim musiqi aləti Livianın Haua Fteah adlı bölgəsində tapılan və 70.000 ilə 80.000 illik olduğu təxmin edilən quş sümüyündən düzəldilmiş bir fleytadır.¹ Bundan əlavə, Şərqi Krimda tədqiqatların aparıldığı "Prolom II" adlı mağarada 41 ədəd tütək tapılmışdır.² "Prolom II" mağarasının isə 90.000 ilə 100.000 il əvvələ aid olduğu kəşf edilmişdir.³ Lakin bu dövrün insanların musiqi məlumatı bununla da bitmir.

Bir musiqişünas Bob Fink Şimali Yuqoslaviyadakı bir mağarada arxeoloq İvan Türk tərəfindən 1995-ci ilin iyul ayında tapılan bir ayının bud sümüyündən düzəldilmiş qədim sümük fleytadakı dəlikləri analiz etdi. Karbon testinə görə yaşının 43.000 ilə 67.000 il arasında olduğu hesab edilən bu alətin 4 not ifa etdiyini və fleytada yarım tonlar və tam tonların da olduğunu müəyyən etdi. Bu kəşf həmin insanların şərqi musiqisinin əsası olan yeddi not ölçüsündən istifadə etdiklərini göstərir. Fleytanı tədqiq

"BU ÜÇ NOT İNKAR
EDİLMƏZ ŞƏKİLDƏ
DIATONİK VƏ MÜASİR
VƏ YAXUD ANTİK
STANDART
DIATONİK BİR
ŞKALADAKI
KİMİ SƏS
ÇIXARIR"⁴

edən Fink qədim fleytanın üzərindəki ikinci və üçüncü dəliklər arasındakı məsafənin üçüncü və dördüncü dəliklər arasında olan məsafədən iki qat artıq olduğunu müəyyən etmişdir. Bunun mənası odur ki, birinci məsafə tam notu, onun yanındakı məsafə yarım notu təmsil edir. "Bu üç not inkar edilməz şəkildə diatonik və müasir və yaxud antik standart diatonik bir şkaladakı kimi səs çıxarır"⁴, -deyən Fink bunlardan istifadə edənlərin musiqi duyumu və məlumatı olan insanlar olduğunu bir daha göstərir.

Çin, fleyta, 9 min il

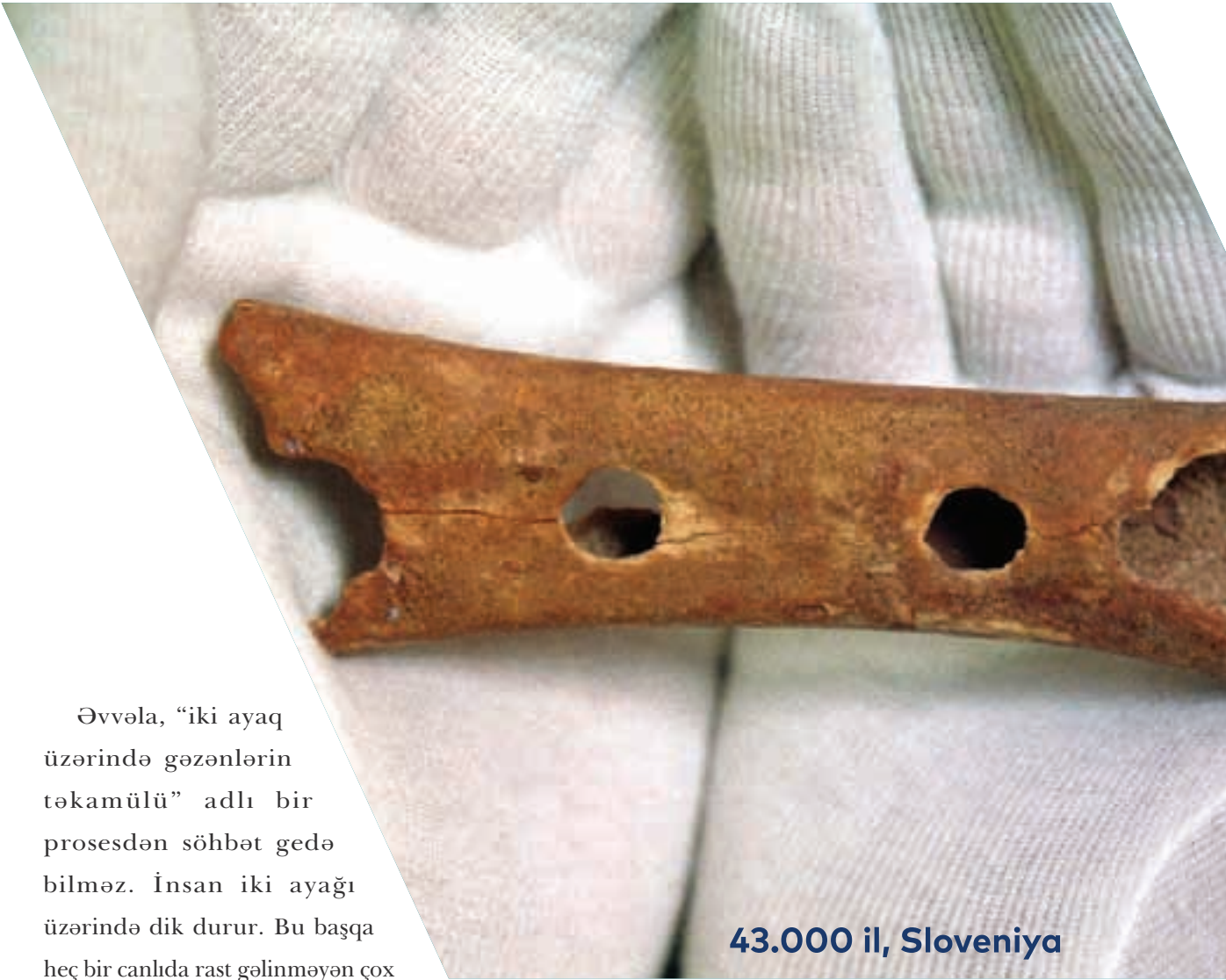
hekayələrdən ibarətdir. Təkamülçülərdən soruşsaq ki, budaqdan budağa dırmanaraq ağacda gəzən meymunlara nə oldu ki, onlar yerə enməyə qərar verdilər? Bunu iqlim şərtlərinə görə zəruri olduğu səbəbdən olduğu cavabını verirlər. “Digər meymunlar da

Bütün bu əsərlər və arxeoloji tapıntılar təkamül nəzəriyyəsi tərəfindən açıqlanması mümkün olmayan bir çox sualı gündəmə gətirir. İnsanların meymunlarla ortaqlıq bir atadan gəldikləri yalanını müdafiə edən darvinizm bu sualların heç birini izah edə bilməz. Məsələn, on minlərlə il əvvəl guya xırıltilar çıxararaq heyvani həyat tərzini keçirdiklərini iddia etdikləri meymunabənzər varlıqların haradan və necə sosiallaşmağa başladılar sualı təkamülçülər üçün çox çıxılmaz vəziyyətdir. Bu meymunabənzər varlıqların niyə ağacdan endikləri, necə iki ayaq üzərində durmağa başladılar, ağıllarının və bacarıqlarının hansı formada inkişaf etdiyi kimi suallar qarşısında təkamül nəzəriyyəsi elmi və ağıllı cavablar verə bilməz.

Bu mövzuda irəli sürülən izahlar yalnız bir sıra ön mühakimələrdən və təxəyyül məhsulu olan

onları təqlid edərək yerə enə bildikləri halda, niyə budaqlarda gəzməyi üstün tutdular?”, “Bu iqlim şərtləri niyə sadəcə bir sıra meymuna təsir etmişdi?”, “Eyni iqlim şərtlərində yaşayan digər meymunları yerə enməyə mane olan nədir?” kimi ilk ağıla gələn bir çox sual isə təkamül nəzəriyyəsi tərəfindən ağıllı və məntiqi şəkildə cavablandırıla bilməz.

“Yerə enən meymunlar necə oldu ki, iki ayağı üzərində gəzməyə başladı?” -deyə bir sual versəniz, təkamülçülər bu suala da özlərinə görə məxsusi tərzdə cavab verməyə çalışacaqlar. Məsələn, bəzi təkamülçü alimlər digər vəhşi heyvanlardan qorunmaq məqsədi ilə bu meymunların arxa ayaqları üstə dik durmağa qərar verdiklərini deyirlər. Amma bu izahların heç birinin elmi əsası yoxdur.

43.000 il, Sloveniya

Əvvəla, “iki ayaq üzərində gəzənlərin təkamülü” adlı bir prosesdən söhbət gedə bilməz. İnsan iki ayağı üzərində dik durur. Bu başqa heç bir canlıda rast gəlinməyən çox xarakterik bir hərəkət formasıdır.

Burada qeyd olunmalı ən mühüm məqamlardan biri də iki ayaq üzərində gəzmənin bir üstünlük olmamasıdır. Çünki meymunların hərəkət forması insanın iki ayaq üzərində gəzməsindən daha asan, çevik və səmərəlidir. İnsan nə şimpanze kimi ağaclar arasında budaqdan budağa tullanaraq irəli gedə bilər, nə də bir gepard kimi saatda 125 km sürətlə qaça bilər. Əksinə, insan iki ayağı üstündə yeridiyinə görə yerdə daha yavaş hərəkət edə bilər və bu səbəbdən də təbiətdəki canlıların müdafiəsi zəif olanlardandır. Bunun nəticəsində, təkamül nəzəriyyəsinin öz məntiqinə görə, meymunların iki ayaq üzərində

yönəlməsinin heç bir mənası yoxdur. Əksinə, təkamül hekayələrinə görə, insanlar dörd ayaqlı vəziyyətə düşməlidirlər.

Təkamülçü iddianın digər bir çıxılmaz nöqtəsi isə iki ayaq üzərində gəzmənin darvinizmin “mərhələli inkişaf” modelinə qəti olaraq uyğun gəlməməsidir. Təkamülün əsasını təşkil edən bu model təkamülün bir mərhələsində iki ayaq üzərində gəzmə ilə dörd ayaq üzərində gəzmə arasında qarışıq bir yerləş formasının olması məcburiyyətidir. Halbuki, ingilis paleoantropoloqu Robin Krompton (Robin Crompton) 1996-cı ildə kompyuterin köməkliyi

ilə apardığı araşdırmalarda bu cür qarışıq yerləşmə formasının imkansız olduğunu göstərmişdir. Kromptonun gəldiyi nəticə budur: bir canlı ya tam dik, ya da tam dörd ayağı üzərində gəzə bilər.⁵ Bu ikisinin arasında olan yerləşmə forması enerji sərfiyyatının həddindən artıq olması səbəbindən mümkün deyil. Bu səbəbdən, yarı iki-ayaqlı bir canlının var olması mümkün deyil.

Bu cür uydurma ibtidai varlıqların necə ağıllı və sosial davranışları əldə etdikləri sualının cavabı da təkamülçülərin cəfəngiyyatına görə kollektiv halda yaşadıkları, beləliklə, ağıllı və sosial davranışlar əmələ gəlməsidir. Halbuki, sürü şəklində yaşayan yalnız bu uydurma ibtidai varlıqlar deyil. Qorillalar, şimpanzelər, meymunlar və daha bir çox heyvan növü sürü şəklində yaşayırlar. Lakin bunların heç biri insan kimi ağıllı və sosial davranışlar qazanmamışlar. Heç biri sənətkarlıq nümunələri inşa etməmiş, astronomiya elminə yiyələnmemiş, nəhəng abidələr ucaltmamış bir

sözlə ağıl və qabiliyyət nümayiş etdirməmişdir. Çünki ağıllı və şüurlu davranış yalnız insanlara xas xüsusiyyətdir. Keçmişdən günümüzə qədər izi qalan bütün bu əsərlər də bizlər kimi ağıl və şüura sahib olan, hesablama, planlaşdırma, istehsal etmə qabiliyyəti olan insanlar tərəfindən meydana gətirilmişdir. Bu insanların ibtidai şərtlərdə yaşadıkları iddiası isə birbaşa arxeoloji tapıntılar tərəfindən təkrar edilir.

1. Glynn Isaac, Barbara Isaac, *The Archaeology of Human Origins*, Cambridge University Press: Cambridge, 1989, səh. 71; C.B.M Mc Burney, *Haua Fteah*, Cambridge University Press: Cambridge, 1967, səh. 90

2. Vadim N. Stpanchuk, «Prolom II, A Middle Palaeolithic Cave Site in the Eastern Crimea with Non-Utilitarian Bone Artefacts», *Proceedings of the Prehistoric Society* 59, 1993, səh. 17-37, səh. 33-34.)

3. Paul Mellars, *The Neandertal Legacy*, Princeton: University Press, 1996, səh. 17 və Vadim N. Stpanchuk, «Prolom II, A Middle Palaeolithic Cave Site in the Eastern Crimea with Non-Utilitarian Bone Artefacts», *Proceedings of the Prehistoric Society* 59, 1993, səh. 17-37, səh. 17)

4. Neandertals Lived Harmoniously, *The AAAS Science News Service*, 3 aprel, 1997

5. Ruth Henke, «Aufrecht aus den Baumen», *Focus*, cild 39, 1996, səh. 178

**QORILLALAR,
ŞİMPANZELƏR, MEYMONLAR
VƏ DAHA BİR ÇOX HEYVAN
NÖVÜ SÜRÜ ŞƏKLİNDƏ YAŞAYIRLAR.
LAKİN BUNLARIN HEÇ BİRİ İNSAN
KİMİ AĞILLI VƏ SOSIAL DAVRANIŞLAR
QAZANMAMIŞLAR. HEÇ BİRİ SƏNƏTKARLIQ
NÜMUNƏLƏRİ İNŞA ETMƏMİŞ, ASTRONOMİYA
ELMİNƏ YİYƏLƏNMƏMİŞ, NƏHƏNG ABİDƏLƏR
UCALTMAMIŞ BİR SÖZLƏ AĞIL VƏ QABİLİYYƏT
NÜMAYİŞ ETDİRMƏMİŞDİR.**

**40.000 il. Almaniya, Hole-Fels
mağarası. 21,8 sm. Sümükdən
hazırlanmış fleyta.**

MİSİR PİRAMİDALARININ SİRLƏRLƏ DOLU İNŞAAT TEXNOLOGİYASI

*Bu ehramlar arasında ən ehtişamlı olan
Xeops ehramı indiyə kimi dünyada
inşa edilmiş ən böyük daş tikili
olaraq qəbul edilir. Bu ehramın
necə inşa edildiyi barədə
Herodot zamanından bu yana
bir çox tarixçi və arxeoloq
müxtəlif nəzəriyyə
irəli sürmüşdü.*

Qədim Misirdə inşa edilən və günümüzdə hələ də böyük heyranlıqla izlənən ən möhtəşəm əsərlər əsrarəngiz ehramlardır. Bu ehramlar arasında ən ehtişamlı olan Xeops ehramı indiyə kimi dünyada inşa edilmiş ən böyük daş tikili olaraq qəbul edilir. Bu ehramın necə inşa edildiyi barədə Herodot zamanından bu yana bir çox tarixçi və arxeoloq müxtəlif nəzəriyyə irəli sürmüşdü. Bəziləri bu ehramın tikintisi zamanı qulların istismar edilməsi və rampa texnikasından tutmuş pilləli ehrama qədər bir çox üsulun istifadə edildiyini iddia etmişdir. Bu üsulların gözlərimiz önündə yaranan mənzərəsi belədir:

- Bu ehram qullar tərəfindən tikilmiş olması ehtimal edilərsə, işləyən qulların sayı 240.000 kimi inanılmaz bir rəqəm olmalıdır.

- Əgər inşaat texnikası olaraq rampa texnikası istifadə edilmiş olsaydı, ehramın tikintisi bitdikdən sonra bu rampanın sökülməsi üçün təxminən 8 il lazım olardı. Danimarkalı bir inşaat mühəndisi

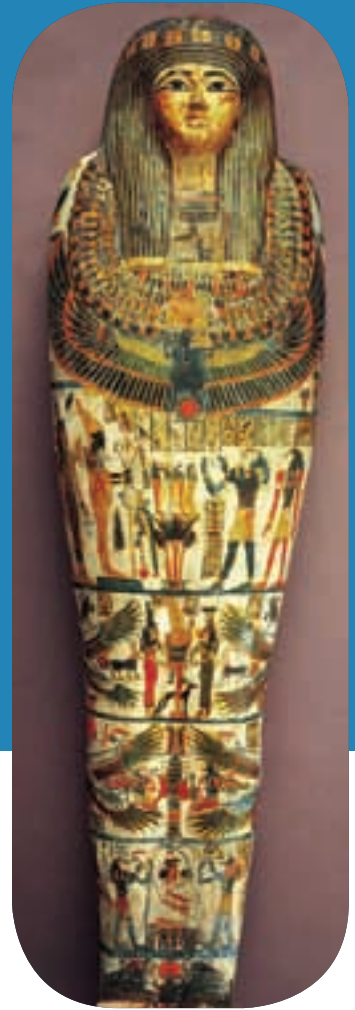
Qarde-Hansona görə, bu, olduqca cəfəng bir nəzəriyyə idi. Belə ki, bu rampanın sökülməsindən sonra qalan tikinti tullantılarına rast gəlməli idik. Lakin belə dəlillərə heç bir yerdə rast gəlinməmişdir.⁸

“Tarixi yalan: Qədim Misirin gizlədilmiş sirləri” (“Historical deception: The Untold story of Ancient Egypt”) adlı kitabında Qarde-Hansonun digər nəzəriyyəçilərin əhəmiyyət vermədiyi bəzi məqamları tədqiq etdiyini qeyd edən Mustafa Qadalla mövzunu aşağıdakı kimi davam etdirir:

Ehramı ziyarət etdiyiniz zaman heyranedici mənzərələri gözünüzün önünə gətirməyə çalışın: 5000 il əvvəlki daş karxanasındakı işçi gündə ehramların inşasında istifadə edilən 330 blok istehsal edir. Suyun səviyyəsinin qalxdığı mövsümdə gündə 4000 blok Nil çayı üzərində daşınır və Qiza yaylasına gətirildiyində isə həmin daşlar yayladan yuxarıya daşınaraq ehramın inşa ediləcəyi yerə çatdırılırdı. Əgər bu şərtlər altında daşınma prosesi həyata keçirilsəydi, dəqiqədə 6.67 blok daşınmalı idi. Bu nəticə irəli sürülən nəzəriyyənin əsassızlığı üçün kafi rəqəmdir.⁹

- Bütün bunlarla bərabər, ehramın bir tərəfinin sahəsi təxminən 2.5 hektar olduğunu hesab etsək, hər bir tərəf təxminən 115 000 üzlük daş ilə örtülməli idi. Bu daşlar da elə səliqə ilə düzülmüşdür ki, daşlar arasında qoyulan məsafə bir kağızın keçməsinə imkan verməyəcək qədər dardır.¹⁰

Bütün bunlar ehramların inşası ilə əlaqədar hazırkı dövrümüzün elm və texnologiyası ilə belə, izah edilə bilmədiyini göstərən məlumatlardan bəziləridir.

QIZADAKI EHRAMLARLA BAĞLI TƏƏCCÜB DOĞURAN MƏLUMATLAR

Qizadakı ehramlarla bağlı aparılan bəzi riyazi araşdırmalar qədim misirlilərin çox mütərəqqi riyazi və həndəsi bilikləri olduğunu göstərir. Bu hesablamalara görə, ehramların layihəsini çəkənlər riyazi və həndəsi biliklərdən başqa dünyanın ölçüləri, ekvatoru, oxu və bu oxun bucağı kimi biliklərə malik olmalı idilər. E.ə. təxminən 2500-cü illərdə inşasına başlanan ehramlarla əlaqədar bu məlumatlar ehramların böyük riyaziyyat alimləri Pifaqor, Arximed və Evkliddən 2000 il əvvəl inşa edildiyi nəzərə alınarsa, daha da heyrətamiz olur:

- Ehramın bucaqları Nil deltasını iki bərabər hissəyə bölür.

- Qizanın üç ehramını aralarında bir Pifaqor üçbucağını təşkil edəcək şəkildə formalaşdırmışlar. Bu üçbucağın tərəflərinin bir-birinə nisbəti 3:4:5-dir.

- Ehramın hündürlüyü ilə çevrəsi arasındakı nisbət bir dairənin radiusunun çevrəsi arasındakı nisbətə bərabərdir.

- Ehram nəhəng bir günəş saatıdır. Oktyabr ayının ortası ilə mart ayının əvvəli

arasında düşən kölgələr mövsümləri və ilin uzunluğunu göstərir. Ehramın üzərini örtən daş lövhələrin uzunluğu bir günün kölgə uzunluğuna bərabərdir.

- Ehramın dördbucaqlı şəklində olan oturacaq tərəfinin perimetri 365,342 Misir ölçüsünə (həmin dövrün ölçü vahidi) uyğun gəlir. Bu say indiki zamanda istifadə edilən günəş ilinin günlərinin sayına olduqca yaxındır. (Hal-hazırda günəş ilinin günlərinin sayı 365,224 kimi hesablanmışdır)

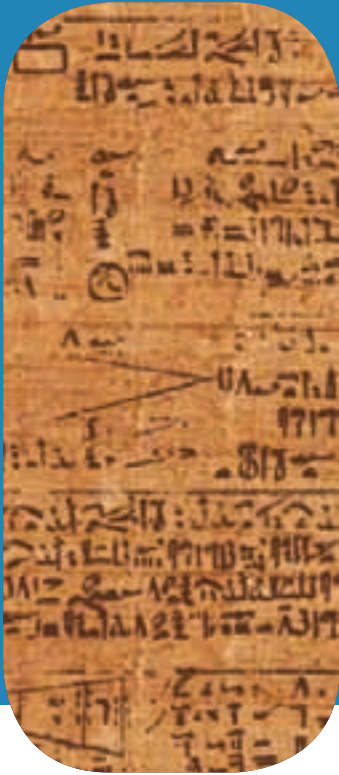
- Xeops ehramı ilə dünyanın mərkəzi arasındakı məsafə şimal qütbü ilə ehram arasındakı məsafəyə bərabərdir.

- Ehramın oturacaq tərəfinin perimetri tikilinin hündürlüyünün iki qatına bölündükdə pi rəqəmi alınır.

- Ehramın dörd tərəfinin səthinin ümumi sahəsi ehramın hündürlüyünün kvadratına bərabərdir.¹¹

Ehramları təkrar inşa etməyə cəhd olunsansa...

1978-ci ildə ABŞ-dakı "Indiana Limestone Institute of America Inc." (dünyada əhəngdaşı yataqları sahəsində ən böyük və ən peşəkar qurum) bu gün Xeops ehramı böyüklüyündə bir ehramın inşası tələb olunarsa, bunun üçün insan gücü və materialların ölçüsünü müəyyən etmək üçün tədqiqat aparmışdır. Nəticə olduqca düşündürücüdür; şirkətin səlahiyyətli şəxsləri ehramların tikintisindəki çətinlikləri belə açıqlayırlar:

Əgər mümkün olan gücü maksimuma çıxarsaq, bu da bugünkü istehsal həcmi üç qat artırmaq deməkdir ki, bu da lazımi qədər əhəngdaşının çıxarılması və daşınması üçün 27 il vaxt tələb edir. Bundan əlavə, bütün bu işlər ABŞ-ın üstün texnologiyası ilə, yəni hidravlik çəkic, almaz uclu elektrik mişarlarından istifadə edilərək görülmə bilər. Bu cür böyük güc sadəcə əhəngdaşını mədəndən çıxarmaq və onu daşımaq üçün sərf ediləcəkdir. Və buna Xeops ehramının inşası üçün lazım olan laboratoriya testləri və bunun kimi hazırlıq işləri daxil deyil.¹²

Bəs qədim Misirdə bu nəhəng ehramlar necə inşa edilmişdi? Qayalıq terraslar hansı güclə, hansı mexanizmlərlə və hansı texnika ilə düzləşdirilmişdir? Qaya məzarları hansı vasitələrlə qazılmışdır? İnşaat gedişində işıqlandırma necə təmin edilmişdir? (ehramların və məzarların divarlarında və tavanlarında hər hansı bir qaralma və his izinə rast gəlinməyib). Daş bloklar daş yataqlarından necə çıxarılmış, müxtəlif formalı daşların kənarı necə düzləşdirilmişdir? Tonlarla ağırlığı olan bu daşlar necə daşınmış və bir-birlərinə santimetrin mində biri yaxınlığında necə birləşdirilmişdir? Bu sualların sayını artırmaq olar. Bəs bu suallar təkamülçülərin insanlıq tarixi yalanına uyğun olaraq ağıllı və məntiqli bir şəkildə cavablandırıla bilərmi? Əlbəttə ki, xeyr.

Qədim Misirdə incəsənət, tibb, memarlıq və mədəniyyət ilə təcəssüm olunan nəhəng bir mədəniyyət qurulmuşdur. Misirlilərin özlərindən sonra qoyduqları əsərlər, istifadə etdikləri müalicə üsulları sahib olduqları elmi baza və təcrübənin ən əhəmiyyətli dəlillərindəndir. Bu

gün bəzi alimlər tarixin təkamülü iddiasına uyğun olaraq ehramları inşa etməsi olduqca çətin olan Misir abidələrinin kosmosdan gələnlər tərəfindən meydana gətirildiyini də iddia edirlər.

Əlbəttə ki, "ehramları yadplanetlilər inşa ediblər" iddiası demagogiya ilə belə izah gətirə bilmədikləri zaman təkamülçülərin sığındıqları son dərəcə ağıl və məntiqdən kənar iddiadır. Hər şeydən əvvəl, buna aid ən kiçik məlumat və ya dəlil belə tapılmamışdır. Təkamülçülər təsadüflərlə və ya xəyali təkamül prosesi ilə açıqlama verə bilmədikləri zaman o dəqiqə "yadplanetlilər"ə sığınırırlar. Halbuki, canlı aləmin quruluş vahidini təşkil edən ilk zülalın və hüceyrənin nüvəsindəki DNT-nin təsadüfən cansız maddələrdən

meydana gəlməyəcək qədər mürəkkəb və qeyri-adi bir quruluşa sahib olduqlarını anladığıda belə bir gülünc iddia tapdılar:

“İlk canlı orqanizmini yadplanetlilər dünyaya qoyub getmişlər”. Bəzi təkamülçü alimlər tərəfindən müdafiə edilən bu iddianın mənasızlığı, əlbəttə ki, təkamülçülərin düşdükleri çarəsizliyin göstəricisidir.

Misirdə qurulan mədəniyyət və tarix boyunca qurulan digər bütün sivilizasiyaların hər biri ağıl və iradə sahibi insanlar tərəfindən qurulmuşdur. Bundan əlavə, bunlar çox qədim dövrlərə aid sivilizasiyalardır. Bu gün Misirin e.ə. 3000-ci ilindəki əsərlərini tədqiq edərək heyranlığımızı dilə gətiririk və alimlər və aidiyyəti mütəxəssislər bu əsərlərin necə meydana gətirilmiş ola biləcəyini müzakirə edərək araşdırırlar. Lakin bu məqam da çox vacibdir: Misirdə bu gün izlərinə rast gəlinən 5000 il əvvəlki sivilizasiya, əlbəttə ki, minlərlə ilin təcrübə və elmi bazası hesabına olmuşdur. Yəni bu mədəniyyətin kökləri daha da əvvələ söykənir.

Dolayısıyla, təkamülçülərin və tarixin təkamülünə inananların iddia etdikləri kimi, ilk dövrlərdə ibtidai və danışmaq qabiliyyətindən məhrum, sadəcə heyvan ovlayaraq güzəran keçirən yarı heyvan insanlar yox idi. İnsan ilk yaradıldığı gündən bu yana indiki insanların sahib olduğu zəka, estetika anlayışı, qavrama, şüur və əxlaq kimi insani keyfiyyətlərə sahib idi.

7. Moustafa Gadalla, Egyptian Harmony: The Visual Music, NC: Tehuti Research Foundation, 2000, səh. 64

8. Moustafa Gadalla, səh. 115

9. Moustafa Gadalla, səh. 116

10. Moustafa Gadalla, səh. 116

11. “Sfinksin gözləri”, “İnkılap” kitabxanası, İstanbul, 1989, səh. 152

12. Nova Productions, Who Built the Pyramids, www.pbs.org

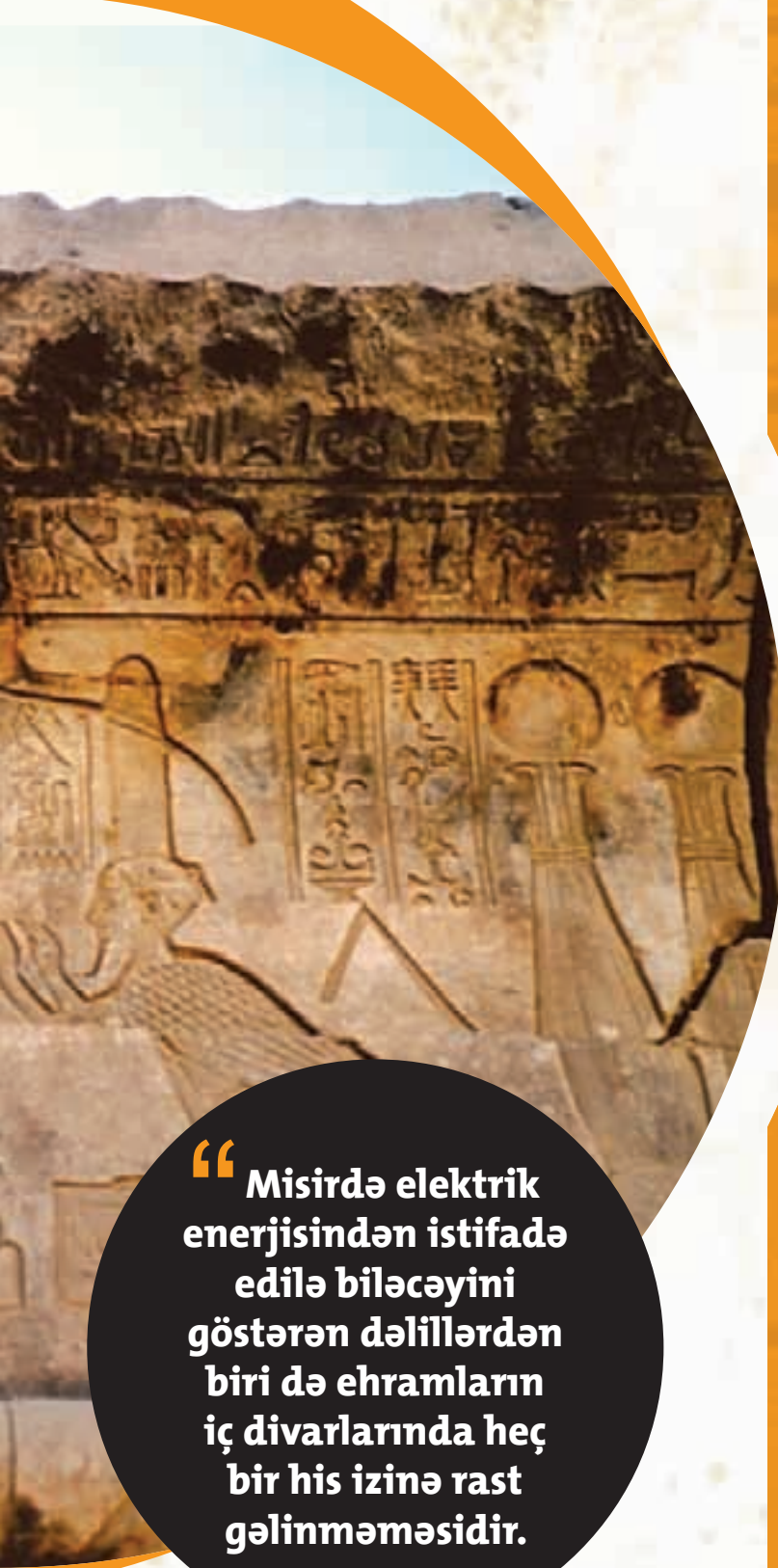
QƏDİM ELEKTRİK

MİSİRDƏ VAR İDİMİ?

Denderadakı Xatxor məbəbində tapılan bəzi divar rəsmləri qədim Misirlə bağlı olduqca maraqlı bir məlumatı üzə çıxarmışdı. Rəsmdə əks olunan fiqurlar qədim misirlilərin elektrik haqqında məlumatlı olması və ondan istifadə etməsi ehtimalını gündəmə gətirmişdi. Bəhs edilən rəsmi diqqətlə tədqiq edildiyində sanki günümüzdəki kimi yüksək voltaj izolyasiyadan həmin dövrə də istifadə edildiyi görünür: lampa formasındakı forma dördbucaqlı bir sütun (bu sütunun izolyator olaraq istifadə edildiyi təxmin edilən və ced sütunu adlandırılan bir sütundur) üstündə dayanır. Şəkildəki formanın günümüzün elektrik lampaları ilə olan bu heyranedicə bənzərliyi diqqəti cəlb edir. Volframli elektrik lampasının ixtiraçısı olan dr. Kolin G. Fink 1933-cü ildə qədim Misirə aid metal əşyaları tədqiq edərkən misirlilərin bundan təqribən 4300 il əvvəl misir antimoni elementi ilə bürüməyi kəşf etmişdilər. Bu cür örtülmə günümüzdə elektrolizlə örtülmə adı verilən üsulla əldə edilən nəticənin eynisinin əldə edildiyi bir üsuldur.¹

Şəkildə təsvir edilən bu sistemin işıq yayıb-yaymadığı alimlər tərəfindən

“ Misirdə elektrik enerjisindən istifadə edilə biləcəyini göstərən dəlillərdən biri də ehramların iç divarlarında heç bir his izinə rast gəlinməməsidir.

sınaqdan keçirilmişdir. Avstraliyalı elektrik mühəndisi Volter Qarn relyef üzərində təsvir edilən şəkli xırdalıqları ilə araşdırmış, şəkildəki lampanı, ilanlı teli, lampa patronu, ced sütunu kimi istifadə edilən izolyatorun eynisini düzəltmişdi. Və meydana gələn sistem ətrafı aydınlatmış, yəni işıq saçmışdır.²

Misirdə elektrik enerjisindən istifadə edilə biləcəyini göstərən dəlillərdən biri də ehramların iç divarlarında heç bir his izinə rast gəlinməməsidir. Əgər təkamülçü arxeoloqların iddia etdiyi kimi, işıqlandırma üçün, məsələn, məşəl və ya buna oxşar materiallardan istifadə edilmiş olsaydı, divarlarda mütləq his olmalı idi. Lakin ehramların ən uzaq dəhlizlərində belə his izi yoxdur. Lazımi işıqlandırma təmin edilmədən inşaatın davam etməsi, bundan da vacibi divarlardakı möhtəşəm rəsmlərin çəkilməsi mümkün deyildir. Bu da Misirdə elektrik enerjisindən istifadə edilmiş olma ehtimalını gücləndirir.

1. William R. Corliss, *Ancient Man: A Handbook of Puzzling Artifacts*, Maryland: The Sourcebook Project, 1978, səh. 443

2. “Uca Tanrının izində”, kitabçalar, İstanbul, aprel 1995, səh. 186

TARİXİN HEÇ BİR DÖVRÜNDƏ

İNSAN TƏKAMÜL KEÇİRMƏYİB

Avstralopiteklər nəsl kəsilməmiş meymunlardır

Avstralopitek növlərinin hamısı (afarensis, robustus boisei, deyiremeda) dövrümüzdəki meymunlara bənzəyən nəslə kəsilməmiş meymunlardır. Bu canlıların 4 milyon il bundan əvvəl Afrikada ortaya çıxdığı və 1 milyon il əvvələ qədər yaşadıkları güman olunur.

Bugünkü meymunlarda olduğu kimi

- 1. Beyin həcmi şempanzelərdəki kimidir.**
- 2. Əllər və ayaqlarında budaqlara yapışmaq,**

ağaclara çıxmaq üçün çıxıntılar var.

3. Boyları 130 sm dir.

4. Erkəyi dişisindən böyükdür.

5. İti azı dişləri, çənə quruluşu, uzun qollar, qısa ayaqlar, bir birinə yaxın gözləri var.

Çarlz E. Oksnord da Avstralopitek skeletini dövrümüzdəki oranqutanlara bənzədir.

Charles E. Oxnard, «The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt», Nature, cilt 258, s. 389

SAXTA

Homo habilislər elə avstralopiteklərdir.

Homo habilis 1960-cı illərdə ailəliklə «fosil ovçusu» olan Likeylər tərəfindən ortaya atıldı. Daş və taxtadan alət hazırlayıb istifadə etmək qabiliyyətinə sahib idi. Bu səbəbdən, insanın əcdadı ola bilərdi. 630 sm³-lik beyin həcmi də onların meymun olduğunu göstərirdi. Fred Spur, Bernard Vud və Frans Zonveld adlı üç anatomiyaçı tədqiqat apardılar. Bu üsul insan və meymunların daxili qulaqlarında olan və müvazinətin təmin olunmasına xidmət edən yarım dairəvi kanalların müqayisəli təhlili idi. Spur, Vud və Zonveld gəldikləri nəticəni belə yekunlaşdırdılar: Dişlərin inkişafı və quruluş meyarına əsaslanaraq etdiyimiz təhlillər Australopithecus və Homo habilis növlərinin Afrika meymunları ilə eyni kateqoriyaya aid olduğunu, lakin Homo erectus və Neandertal növlərinin dövrümüzdəki insanlarla eyni quruluşa malik olduğunu göstərir. (Holly Smith, American Journal of Physical Anthropology, cild 94, 1994, s. 307-325)

Homo erektuslar, neandertallar və kroman-yonlar nəslə kəsilməmiş insan irqləridir.

- 1. Beyin həcmi bugün yaşayan piqmeylərdəki kimi 900-1100 kub santimetrdir.***
- 2. Bugün yaşayan aborigenlərdəki kimi qalın qaş çıxıntıları mövcuddur.***
- 3. Homo erectusu bütün dünyaya tamdan fosillər Asiyada tapılmış Sinantrop (Pekin adamı) və Yava adamı fosilləri idi. Ancaq bir müddət sonra hər iki fosilin saxta olduğu məlum oldu. Sinantrop gipsdən düzəldilmiş və əslə itmiş modellərdən ibarət idi. Yava adamı isə bir kəllə sümüyü parçası ilə ondan metrnlərlə uzaqda tapılmış bud sümüyündən ibarət idi və bunların eyni canlıya aid olduğuna dair heç bir göstərici yox idi.***

Təkamülçü paleoantropoloq Riçard Likey də Homo erectus ilə dövrümüzdəki insan arasındakı

fərqi irqi fərqdən başqa mənə daşımadığını belə ifadə edir:

Hər insan bu fərqləri sezə bilər: kəllənin forması, uzun mailliyi, qaş çıxıntısının kobudluğu və s. Ancaq bu fərqlər bu gün müxtəlif coğrafi bölgələrdə yaşayan insan irqləri arasındakı fərqlərdən çox deyil. Belə bir variasiya insan icmaları bir-birlərindən uzun zaman ayrı qaldıqda üzə çıxır». (Boyce Rensberger, The Washington Post, 19 oktyabr 1984)

HOMO EREKTUS, NEANDERTAL VƏ KROMANRONLAR NƏSLİ KƏSİLMİŞ İNSAN İRQLƏRİDİR

Neandertallar bundan 100 min il əvvəl Avropada birdən-birə üzə çıxmış və təxminən 35 min il əvvəl sürətlə və səssiz şəkildə yox olmuş və ya digər irqlərlə qarışaraq assimilyasiyaya uğramış insanlardır. Müasir insandan yeganə fərqi skeletlərinin daha güclü və kəllə sümüyünün ortasının daha hündür olmasıdır. Neandertallar insan irqidir və bu gün bu həqiqət hər kəs tərəfindən qəbul edilir. Bəzi təkamülçü paleoantropoloqlar bu insanları uzun zaman «ibtidai növ» qəbul edirdi, lakin kəşflər Neandertal insanının bu gün küçədə gəzən hər hansı «cüssəli» insandan fərqli olmadığını göstərir. Bu mövzuda Nyu Meksiko Universitetindən məşhur paleoantropoloq Erik Trinkaus belə yazır:

«Neandertal fosilləri və müasir insan sümükləri arasında aparılan müqayisələr göstərir ki,

neandertalların anatomiyasında və ya hərəkət, alətlərdən istifadə, zəka səviyyəsi və ya nitq qabiliyyəti kimi xüsusiyyətlərində günümüzdəki insanlardan zəif sayılan heç bir şey yoxdur.

Erik Trinkaus, «Hard Times Among the Neanderthals», Natural History, cilt 87, Aralık 1978, s. 10; R. L. Holloway, «The Neanderthal Brain: What Was Primitive», American Journal of Physical Anthropology Supplement, cilt 12, 1991, s. 94

Kromanyon adamı isə 30.000 il əvvələ qədər yaşadığı təxmin edilən irqdir. Qübbə formasında kəllə sümüyünə, geniş alına malikdir. 1600 sm²-lik beyin həcmi müasir insanın orta beyin həcmindən çoxdur. Qalın qaş çıxıntıları var və kəllənin arxa hissəsində Neandertal adamının və Homo erectusun xarakterik xüsusiyyəti olan sümük çıxıntısı var.

AVSTRALOPİTEK NÖVLƏRİNİN HAMISI (AFARENSİS, ROBUSTUS, BOOİSEİ, DEYİREMEDA) DÖVRÜMÜZDƏKİ MEYMUNLARA BƏNZƏYƏN NƏSLİ KƏSİLMİŞ MEYMUNLARDIR

HOMO HABILİSLƏR ELƏ AVSTRALOPİTEKLƏRDİR

Avropalı irq kimi qəbul edilməsinə baxmayaraq, Kromanyonun kəllə quruluşu və həcmi hal-hazırda Afrika və tropik qurşaqlarda yaşayan bəzi irqlərə bənzəyir. Bu oxşarlığa əsaslanaraq onun Afrika mənşəli qədim irq olduğu təxmin edilir. Digər bəzi paleoantropoloji tapıntılar Kromanyon və Neandertal irqlərinin bir-birləri

ilə qaynaşaraq dövrümüzdəki bəzi irqlərə əsas təşkil etdiklərini göstərir. Təkamülçülər fikir ayrılığına görə bu insanlara Heydelberq adamı da deyirlər.

Bu mövzuda ortaya çıxan ən maraqlı kəşflərdən biri də 1996-cı ildə Yava adasında tapılan 30 min illik Homo erectus, Neandertal və Homo sapiens qalıqlarıdır. «The New York times» qəzeti önsəhifəsində bu qalıqlar haqqında yazdığı xəbərdə «Bir neçə on il əvvəl qədər elm adamları insanın formalaşmasını bir növdən başqasına doğru irəliləyən xətti ardıcılıq kimi görürdülər. Həmin bu kinövünə yəni dövr dəvəyə bəlgə də birgətəpilməsinin qeyri-mümkün olduğunu düşünülürdü» deyə yazmışdır. John Noble Wilford, «3 Human Species Coexisted Eons Ago, New Data Suggest», The New York Times, 13 Aralık 1996

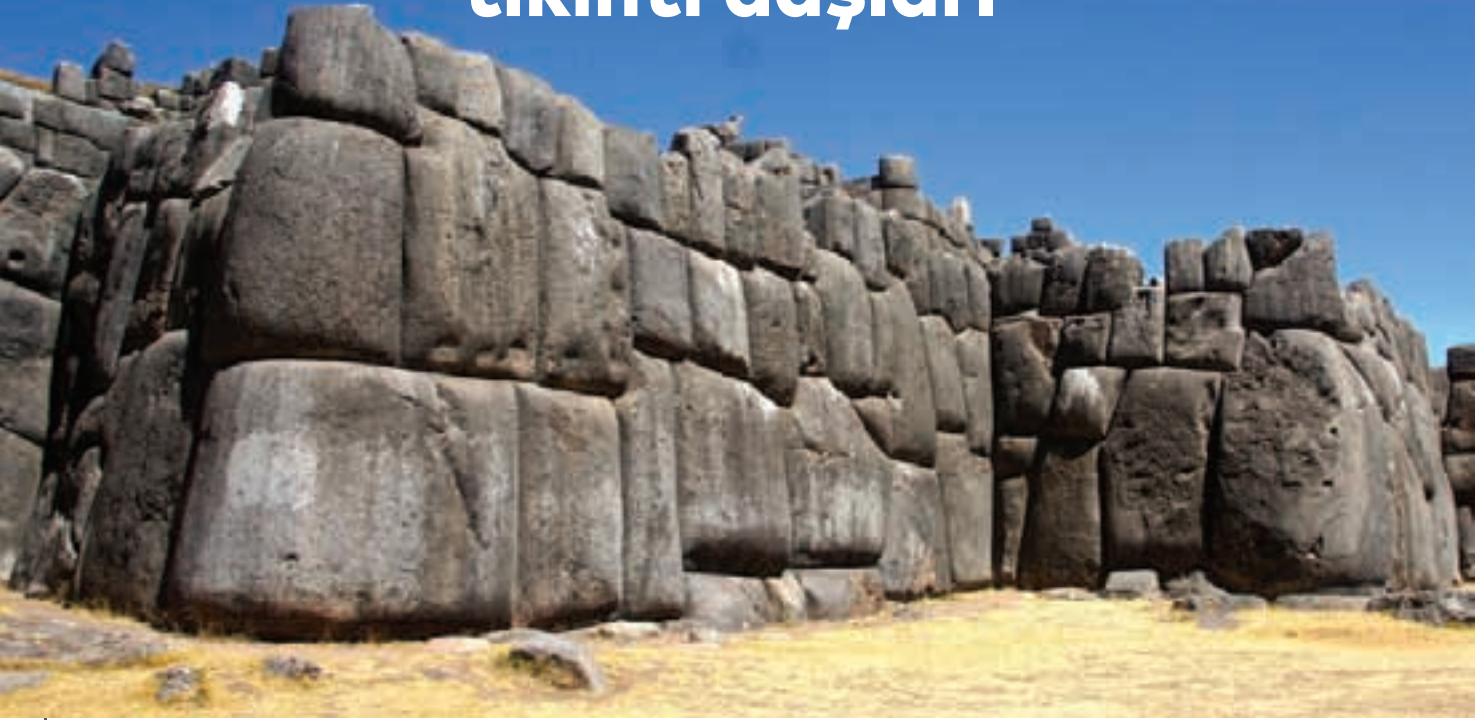
Əlbəttə, belə bir nəsil ağacı ola bilməz. Harvard Universitetindən paleontoloq Stefen Cey Quld özü də təkamülçü olmağına baxmayaraq, darvinist nəzəriyyənin düşdüyü bu çıxılmaz vəziyyəti belə açıqlayır:

«Əgər bir-biri ilə paralel şəkildə yaşayan üç fərqli hominid (insana bənzər) cığırı varsa, bu halda bizim nəsil ağacımıza nə oldu? Aydınır ki, bunların biri digərindən törəyə bilməz. Həmçinin, birini digəriylə müqayisə etdikdə, təkamül trendi göstərmirlər». S. J. Gould, Natural History, cild 85, 1976, s. 30

İNSAN KƏLLƏ SÜMÜYÜNƏ BƏRKİDİLMİŞ ORANQUTAN ÇƏNƏSİ

SAXTA FOSİL

İnklərin 20 min ton ağırlığındakı nəhəng tikinti daşları

Peruda Kusko şəhəri yaxınlığında tapılan antik Saksayuaman şəhərində inklər tərəfindən inşa edilmiş bir divar tapılıb. Divar fərqli böyüklükdə və formalardakı daş blokların istifadə edilməsi ilə tikilib. Bu daş bloklar tonlarla ağırlığındadır və bunlar yan-yana o qədər nizamlı yerləşdirilmişdirlər ki, bu gün də blokların arasına bir parça kağız salmaq mümkün deyil. Özü də divarların heç bir nöqtəsində suvaq və ya sement kimi yapışdırıcı materiallar yoxdur. Bloklar böyük bir ustalıqla ərsəyə gətirilmişdir. Bu dərəcə böyük daş blokların necə birlərinə yerləşə biləcək şəkildə kəsilib forma verildikləri dövrümüzün texnologiyası

ilə də anlaşılmamışdır.

Tədqiqatlar zamanı çox heyrətamiz bir fakt da üzə çıxmışdır: Belə ki divarın inşasında istifadə edilən daş bloklardan biri 5 mərtəbəli bir ev böyüklüyündə idi. Təxminən 200 ton ağırlığında olan bu daş bloku Saksayuamanın qurucularının necə hərəkət etdirməyi bacardıkları hələ də məlum deyil. Dövrümüzün müasir tikinti texnikaları ilə belə bir ağırlığı qaldırmaq mümkün deyil. Bugün dünyanın ən böyük kranı belə bu ağırlıqda bir yükü qaldırmaqda çətinlik çəkəcək. Bu da bizə inklərdövründə bugün təxmin edə bilməyəcəyimiz üstün bir texnologiyanın istifadə edilə biləcəyini göstərir.

Peru, Kusko

Peru, Puma Punkuda təkamülü yalanlayan tapıntılar.

Puma Punkudakı piramida qalıqlarını meydana gətirən daşların böyüklüyü görünləri heyrləndirir. Piramidanın ən alt pillələlərini təşkil edən bloklardan biri 60x50 metr genişliyində və təxminən 447 ton ağırlığındadır. İstifadə edilən digər daşların da ağırlıqları 100-200 ton arasında dəyişir. Bu nəhəng daşların təkamülçülərin önə sürdüyü kimi kötöklər üzərində qalın iplərlə çəkilərək daşındığını iddia etmək məntiqi bir izah deyil.

Təkamülçü arxeologiyanın Puma Punkudakı izah verə tapıntılardan biri də bir çox blok daşın birləşmə nöqtəsində tapılan izlərdir. Bu izlər metal mənəgənə

izini xatırladır. Əvvəllər fərz edilirdi ki, T şəklindəki bu izlər isti qaliblərin daş blokların üzərinə qoyulması ilə hazırlanmışdır. Ancaq daha sonra elektron mikroskopla edilən müşahidələr ərimiş metal izlərini ortaya çıxarmışdır. Spektroqrafik müşahidələr isə bu izlərin 2.05% arsen, 95.15% polad, 0.26% dəmir, 0.84% silikon və 1.70% nikel qarışığından ibarət bir maddənin izləri olduğunu göstərmişdir. Bütün bunlar keçmiş cəmiyyətlərin tikinti sənətində qabaqcıl materiallardan istifadə etdiklərinin dəlilidir. (Graham Hancock, Heaven's Mirror, Three River Press, New York, 1998, s. 304)

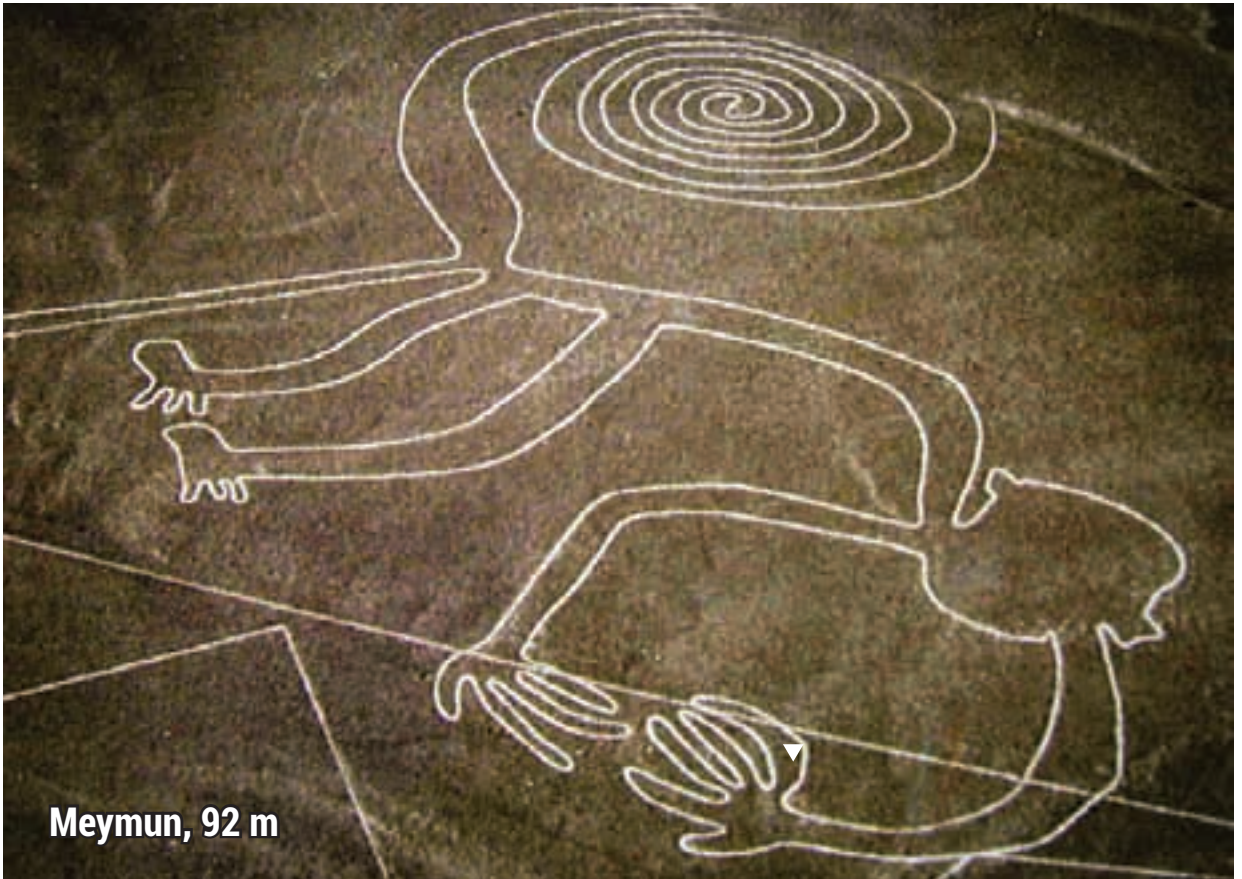

Hələdə açıqlanmayan Perudaki NASKA şəkilləri

Perunun liman şəhərindəki Naska xətləri alimlərin açıqlaya bilmədikləri tapıntılardan biridir. 1939-cu ildə New York Universitetindən dr. Pol Kosokun həmin bölgəni havadan müşahidə etməsi ilə aşkara çıxan bu xətlər olduqca heyramizdir. Kilometrlərlə uzanan bu xətlər bəzən bir hava limanını, bəzən müxtəlif quşları, bəzən meymunları, bəzən də hörümçəkləri xatırladır. Xətlərin Perunun bu quru çöl ərazisində kim tərəfindən, nə məqsədlə və necə çəkildiyi hələdə naməlumdur. Müxtəlif

alimlər bu mövzuda fərqli fərziyyələr irəli sürmüş, lakin bu fərziyyələrdən heç biri hələ təsdiqlənməmişdir. Digər tərəfdən kilometrə uzanan, müəyyən şəkillər yaradan bu xətləri çəkən insanların bəzi alimlər tərəfindən iddia edildiyi kimi ibtidai həyat yaşamadıqları aydındır. Bu insanlar ancaq müəyyən bir yüksəklikdən görünə bilən və nə olduğu anlaşıla bilən şəkilləri qüsursuz bir nizam içində meydana gətirmişdilər. Əlbəttə bu düşündürücü və heyran doğuran bir vəziyyətdir.

Hörümçək, 68 m

Nitqin təkamülü müəmması

Tarixin təkamülü hekayəsini izah edərkən təkamülçülərin qarşısına çıxan bir çox vacib problemlər mövcuddur. Bunlardan biri insan şüurunun necə ortaya çıxdığı, digəri isə nitqin ilk olaraq necə meydana gəlməsidir. Bu iki məsələ insanı digər canlılardan ayıran əhəmiyyətli xüsusiyyətlərdir.

İnsanlar danışarkən düşüncələrimizi dil sayəsində nizamlı qəliblərlə və qarşı tərəfin başa düşəcəyi formada mənalı ifadələrlə çatdırırıq. Bütün bunlar son dərəcə özəlləşmiş əzələ hərəkətləri və söz sırasını tələb etdiyi halda, biz bunlara diqqət vermirik. Biz sadəcə danışmaq istəyirik. 100-ə yaxın əzələnin həmahəng şəkildə yığılıb açılaraq səslər, hecalar və sözlər tələffüz etməsi ilə və isim, fel, əvəzlik kimi nitq hissələrinin uyğun sıralanması ilə qarşı tərəfin başa

düşəcəyi cümlələr meydana çıxır. Bu qədər mürəkkəb mərhələlərə əsaslanan bacarıqdan istifadə etmək üçün bizim istəməkdən başqa, haradasa heç nə etməməyimiz nitqin bioloji quruluşla məhdudlaşan bir bacarıq olmadığını açıqca göstərir.

İnsanın nitq bacarığı təkamül prosesinin xəyalən labüd olması ilə və yaxud xəyali mexanizmləri ilə açıqlanmayan son dərəcə mürəkkəb bacarıqdır. Təkamülçülər uzun müddətli araşdırmalara baxmayaraq, son dərəcə mürəkkəb bir bacarıq olan nitqin sadə heyvani ünsiyyət vasitələrindən təkmilləşdiyi istiqamətindəki iddialara dəlil göstərmək cəhdləri uğursuz olmuşdur. Pensilvaniya Universitetindən David Premakin “İnsan nitqi təkamül

Dünyada 6000-dən çox dil var. Bu dilləri meydana gətirən minlərlə söz və bu sözləri cümlələr halına gətirən qrammatik qaydalar bir-birindən tamamilə fərqlənir.

İki psixoloqun - Uilyam Naqi və Riçard Anderson-un ingilis dilində danışan ölkələrdə apardıqları araşdırmaya görə, 1-ci sinifə gedən uşaq 13 min, 2-ci sinifə gedən uşaq təxminən 120 min söz bilir. Zehnimizdəki bu nəhəng lüğəti meydana gətirmək üçün 1 yaşından 17 yaşına qədər 10 söz yada oyanıq olduqumuz zaman hər 90 dəqiqədə yeni bir söz öyrənməli üstəlik öyrəndiyimiz hər sözü də heç vaxt unutmamalıyıq. Halbuki, süurlu olaraq belə bir şey göstərmirik. Sözlər biz fərqiində belə olmadan zehnimizdə öz yerlərini mənaları ilə birlikdə tuturlar.

nəzəriyyəsi üçün bir xəcalətdir”¹ kimi sözləri bu uğursuzluğu açıq-aydın gözlər önünə sərir.

Məşhur dilçi Derek Bikerton bu “xəcalət”insəbəblərini qısaca belə şərh etmişdir:

Nitq insandan əvvəlki bir nəsildən gəlmiş ola bilərmi? Xeyr. Heyvanların ünsiyyət vasitələrinə oxşayırmı? Xeyr... Heç bir meymun gərgin təlim keçməsinə baxmayaraq, dilçiliyin qaydalarının əsaslarına yiyələnmə bilməmişdir. Sözlər, söz sırası necə meydana gəldi? Bu problem nitqin təkamülünün özəyində qalır.²

Yer üzərində mövcud olan bütün dillər mürəkkəbdir və bu mürəkkəbliyin mərhələli olaraq necə qazanılmış olması təkamülçülər üçün xəyal belə edilməzdir. Təkamülçü Riçard Dokinzə görə ən ibtidai qəbilə dilləri də daxil olmaqla, dünyadakı hər dil yüksək dərəcədə mürəkkəbdir:

Bu mövzuda açıq misal nitqdir.

Heç kim necə başladığını bilmir... Semantika, yəni sözlər və mənalarının mənşəyi də eyni dərəcədə müəyyən edilməmişdir... Dünyadakı minlərlə dilin hamısı çox mürəkkəbdir. Bunun mərhələli olaraq inkişaf etdiyini düşünməyə meyilliyəm, lakin belə olmasının zəruriliyi tam olaraq açıq deyil. Bəziləri müəyyən bir yer və müəyyən bir zamanda tək bir zəka tərəfindən icad edildiyini və ani olaraq başladığını düşünür.³

V.K.Vilkins və J. Veykfild adlı iki beyin üzrə təkamülçü tədqiqatçı isə bu mövzu ilə əlaqədar bunları demişdir:

Dilin təkamülünün mərhələləri ilə əlaqədar dəlil yoxdur. Buna baxmayaraq, alter nativ fikirləri qəbul etmək çətindir. Əgər növün özünəməxsus xüsusiyyətləri hissələrə ayrılmış şəkildə təkmilləşmirsə, bu vəziyyəti izah etmək üçün iki yol vardır. Ya hələ kəşf etmədiyimiz bir

4 sözdən ibarət cümləni 24 fərqli variantda yazmaq mümkündür.

$$4! = 4 \times 3 \times 2 \times 1 = 24$$

1. Mən sabah dərsə gedəcəm.	13. Sabah dərsə mən gedəcəm.
2. Mən sabah gedəcəm dərsə.	14. Sabah dərsə gedəcəm mən.
3. Mən gedəcəm sabah dərsə.	15. Sabah gedəcəm mən dərsə.
4. Mən gedəcəm dərsə sabah.	16. Sabah gedəcəm dərsə mən.
5. Mən dərsə sabah gedəcəm.	17. Sabah mən dərsə gedəcəm.
6. Mən dərsə gedəcəm sabah.	18. Sabah mən gedəcəm dərsə.
7. Dərsə sabah mən gedəcəm.	19. Gedəcəm dərsə mən sabah.
8. Dərsə sabah gedəcəm mən.	20. Gedəcəm dərsə sabah mən.
9. Dərsə gedəcəm mən sabah.	21. Gedəcəm mən dərsə sabah.
10. Dərsə gedəcəm sabah mən.	22. Gedəcəm mən sabah dərsə.
11. Dərsə mən gedəcəm sabah.	23. Gedəcəm sabah dərsə mən.
12. Dərsə mən sabah gedəcəm.	24. Gedəcəm sabah mən dərsə.

güc, bəlkə də İlahi bir müdaxilə ilə lazımi formada yerləşdirilmişdir, ya da növlərin inkişafına nisbətən ani bir dəyişikliyin, bəlkə də bir növ öz-özünə əmələ gələn və ya geniş yayılmış mutasiyanın nəticəsidir... Amma belə təsadüfi bir mutasiyanın təsadüfi təbiəti bu iddianı şübhəli edir. Bundan əvvəl müəyyən edildiyi kimi (Pinker və Blum, 1990) dil kimi mürəkkəb və görünüşə görə vəzifələrinə bu qədər ideal bir şəkildə uyğun bir sistemə yol açacaq mutasiyanın ehtimalı yox deyiləcək qədər aşağıdır.⁴

Dilçi Noam Çomski də nitq qabiliyyətinin mürəkkəbliyi qarşısında düşüncələrini belə ifadə edir:

Nitqin əmələ gəlməsi ilə əlaqədar bura qədər heç bir söz demədim. Səbəbi

isə deyilməli çox az sözün olmasıdır. Kənardan görünən bir neçə səciyyəvi xüsusiyyətdən başqa, nitq böyük ölçüdə bir sirdir.⁵

Təkamülçü ön mühakimələrdən asılıb qalmayan insan üçün isə nitq bacarığının qaynağı çox açıqdır. Bu qabiliyyəti insana verən uca Allah`dır. Allah insanlara nitqi ilham edir və onları danışdırır. Bu həqiqət bir Quran ayəsində belə xəbər verilir:

... (Dəriləri) deyəcək: “Hər şeyi danışdıran Allah bizi danışdırdı. Sizi ilk dəfə O yaratmışdır və siz Ona qaytarılacaqsınız”.(Fussilət surəsi, 21)

Təkamülçülər dilin əsaslandığı bioloji quruluşların mürəkkəbliyini izah edə bilməyəcəkləri kimi, dili

Stiven Pinker (psixoloq, linqvivist)

“Dil istifadəsindəki möcüzələr öyrənmə sürəti ilə məhdudlaşmır. Başqa insanın söylədiyi bir sözü saniyənin yalnız beşdə biri qədər müddətdə anlayırıq. Bu müddət o qədər qısadır ki, qarşımızda danışan adam hələ sözünü bitirmədən mənasını qavrayırıq. Yazılı sözdə isə bu müddət daha qısaadır: Bir saniyənin səkkizdə biri. Beynimiz saniyənin dördə biri qədər olan zamanda bir obyekti adlandıran sözü tapır. Yenə saniyənin dördədə biri müddətində bu sözü söyləmək üçün ağzımız və dilimiz proqramlaşdırılır”.

Steven Pinker, *Language Instinct: How the Mind Creates Language*, Harper Perennial, 1994

mümkün edən şüurun əsasını da izah edə bilmirlər. Maddəyə heç bir şəkildə reduksiya olunmayan insan şüuru və dildəki mürəkkəblik dili üstün bir ağılın yaratdığını göstərir. Bu üstün ağılın sahibi Rəbbimiz olan uca Allah`dır.

1. Swisher III, Roger Lewin, *Java Man*, Abacus, London, 2002, səh. 205
2. Derek Bickerton, «Babel's

Cornerstone,» *New Scientist* (vol. 156, October 4, 1997, səh. 42

3. Richard Dawkins, *Unweaving the Rainbow* Boston, Houghton-Mifflin Co., 1998, səh. 294

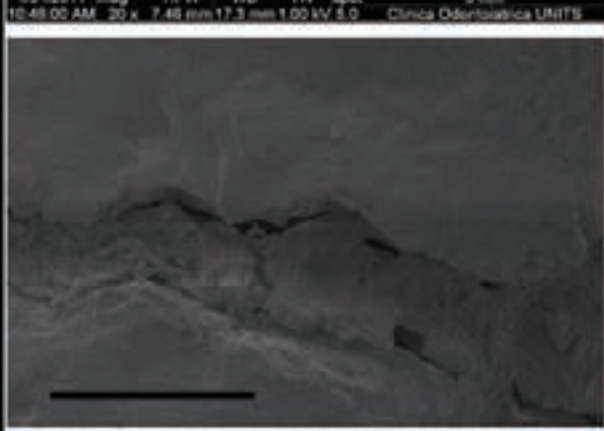
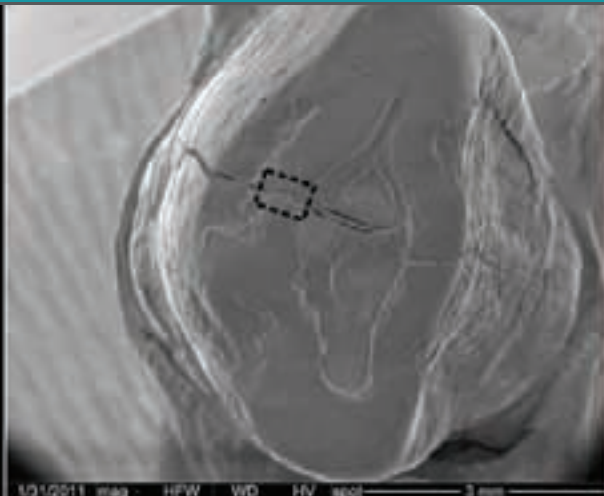
4. Wilkins, W.K. & Wakefield, J., *Brain evolution and neurolinguistic preconditions*. *Behavioral and Brain Sciences* 18 (1): 161-226

5. Noam Chomsky, *Powers and Prospects*, səh.16

20! = 2,432,902,008,176,640,000

20 sözdən ibarət bir cümlənin müxtəlif kombinasiyalardakı qurulma formalarna baxsaq, təxminən 2.43×10^{18} ehtimal çıxar. Bu cümlələri ard-arda söyləmək üçün təxminən kainatın ömründən təxminən 6 dəfə çox zaman lazımdır. Bu səbəbdən, istifadə etdiyimiz və ya eşitdiyimiz hər hansı bir cümlə, əslində ilk dəfə qarşılaşdığımız bir cümlədir. Halbuki, biz eşitdiyimiz bir cümlə ilə ilk dəfə qarşılaşsaq belə, onu doğru şəkildə anlamaqda çətinlik çəkmirik.

6500 il əvvəl dişlər plombla müalicə edilirdi.

"Bu onu sübut edir ki, Neolit dövrü insanları təəccüblü şəkildə mürəkkəb dental biliklərə sahib olublar. Sloveniya ərazisindən tapılan qalıqların 24-30 yaşlı kişiylə əldə olduğu düşünülür.

İnfraqırmızı spektroskopiyaya müəyyən etmişdir ki, bu maddə mum olub və radiokarbon test metodu ilə dişin 6500 il yaşı olduğu müəyyən edilib. Müşahidələr onu göstərir ki, qırılmış-sınmış dişə xəstə sağ olduğu müddətdə mumdən dolğu edilib. Bu da tapılan ən qədim dental dolğu əməliyyatıdır".

9 min il əvvəl diş müalicəsi

9 min il əvvəl diş müalicəsi

Stone age man used dentist drill

Stone age people in Pakistan were using dental drills made of flint 9,000 years ago, according to researchers.

Teeth from a Neolithic graveyard in Mehgarh in the country's Baluchistan province show clear signs of drilling.

Analysis of the teeth shows prehistoric dentists had a go at curing toothache with drills made from flint heads.

The team that carried out the work say close examination of the teeth shows the tool was "surprisingly effective" at removing rotting dental tissue.

A total of eleven drilled crowns were found, with one example showing evidence of a complex procedure involving sooth enamel removal followed by carving of the tooth wall.

Four of the teeth show signs of decay associated with the drilled hole.

"In all cases, marginal smoothing confirms that drilling was performed on a living person who continued to chew on the tooth surfaces after they had been drilled," the researchers reported.

Pakistanda aparılan qazıntı işləri 9 min il əvvəl stomatoloqların diş çürümələrini plombla müalicə etdiklərini göstərmişdir.

Kolumbiya Universitetinin arxeoloqu Andrea Kuçınanın elektron mikroskopu vasitəsilə apardığı araşdırmalar kiçik dəliklərin bakteriyaların meydana gətirə bilməyəcəyi qədər düzgün olduqlarını göstərib.

Kiçik dəliklərin tapıldığı dişlərin heç birində çürüyə rast gəlinməmişdir.

Bolonya Universitetindən paleontropoloq Stefano Benazzinin rəhbərlik etdiyi araşdırma qrupu tərəfindən İtaliyanın Dolomit dağlarında kəşf edilən **14.000 il əvvələ aid skeletdəki iltihablı dişin müalicəsi məlum ən qədim dental əməliyyat nümunəsidir.** Bu qədim əməliyyat zamanı dişdəki iltihabın bir hissəsi həmin dövrə aid cərrahi alətlərlə təmizlənmişdir.

12 min il əvvəl
beyin
əməliyyatı

Aşıklıhöyük,
Türkiyə

Anadoluda olan bir başqa nümunədə də kəllənin breqma (alın sümüyü ilə hər iki yan baş sümüyün birləşdiyi yer) nayihəsində aparılan əməliyyatda 13 kiçik dəlik açılaraq ellips şəklində bir hissə çıxarılmışdır. Çıxarılan hissə əməliyyatdan sonra yenidən həmin nahiyəyə qoyulmuşdur. Bu da əməliyyatın müalicə məqsədilə edildiyini göstərir.

Bu əməliyyatlarda obsidian (vulkanik şüşə növü), çaxmaq daşı, mis, dəmir, gümüş kimi trepan alətlərindən istifadə edilmişdir. Bundan əlavə, arxeoloji qazıntılarda dərman qabı, infeksiyalı dərilərin təmizlənməsində istifadə edilən qaşıqlar, qulaq içindəki yaraların, xarici cisimlərin təmizlənməsində istifadə edilən alətlər, maqqaş, bisturi, bıçaq, dağlama alətləri, məlhəmlər və lınələr kimi müxtəlif tibbi vəsaitlər də tapılmışdır. (Bilim və Teknik dergisi, May 2008)

“ ORTA ƏSR MÜSƏLMAN ALİMLƏRİN ELMİN İNKİŞAFINDAKI TÖHFƏLƏRİ

“ Müsəlman alimlər astronomiya, riyaziyyat, həndəsə, tibb kimi elmi sahələrdə çox əhəmiyyətli kəşflər həyata keçirmişlər. Bu məlumatların vasitəsilə elmdə və ictimai həyatda böyük dəyişikliklər və çox əhəmiyyətli irəliləyişlər olmuşdur. Bu müsəlman elm adamları və tədqiqatlarından bəziləri belədir:

Əbdüllətif əl-Bağdadi anatomiya üzrə tədqiqatları ilə tanınır. Alt çənə və döş sümüyü kimi orqanizmdəki bir çox sümüyün anatomiyası haqqında keçmişdə buraxılmış səhvləri düzəltmişdir. Bağdadinin “Əl-ifadə vəl-etibar” adlı əsəri 1788-ci ildə tərtib edilərək latın, alman və fransız dillərinə tərcümə edilmişdir. “Makalatün fil-havas” adlı əsəri isə beş duyğu orqanının tədqiqindən bəhs edir.

İbn Sina bir çox xəstəliklərin müalicə üsullarını açıqlamışdır. Ən məşhur əsəri olan “Əl-qanun fit-tibb” ərəbcə yazılmış və 12-ci əsrdə latın dilinə tərcümə edilərək Avropa universitetlərində 17-ci əsrə qədər əsas dərslik kimi qəbul edilmiş və oxunmuşdur. “Əl-qanun fit-Tibb”də bəhs olunan tibbi biliklərin böyük əksəriyyəti bu gün belə öz aktuallığını qoruyub saxlamışdır.

Zəkəriyyə Qəzvini Aristoteldən etibarən davam edən beyin və ürəklə bağlı bir çox səhv fikirləri darmadağın etmişdir. Ürək və beyinlə bağlı məlumatları bu gün bizdə olan məlumatlara

olduqca yaxındır.

Zəkəriyyə Qəzvini, Həmdullah Müstəvli əl-Qəzvini (1281-1350) və İbnün-Nəfisnin anatomiyaya aid tədqiqatları müasir tibb elminin əsasını formalaşdırmışdır.

Əli bin İsanın üç cildlik göz xəstəliklərinə dair yazdığı “Təzkirətül-kəhhəlin fil-ayn və əmrəziha” adlı əsərinin birinci cildi tamamilə gözüün anatomiyasına həsr edilərək çox dəyərli məlumatları əks etdirir. Bu əsər daha sonralar latın və alman dillərinə tərcümə edilmişdir.

Biruni Qalileydən 600 il əvvəl dünyanın dövr etdiyini sübut etmiş, Nyutondan 700 il əvvəl yer kürəsinin səthini hesablamışdır.

Əli Quşçu ayın fazaları haqqında əhəmiyyəti böyük olan tədqiqatlar aparmış, mövzu ilə əlaqədar bir kitab çıxarmışdı. Ay haqqındakı tədqiqatları özündən sonrakı dövrlərdə yaşayanlar üçün istiqamət vermişdir.

Sabit Bin Kurra Nyutondan əsrlər əvvəl diferensial hesabı kəşf etmişdir.

Battanınin apardığı astronomik müşahidələrin doğruluğu özündən sonrakı alimləri heyran qoymuşdur. 533 ulduzu müşahidə etmiş, Günəşin Yerdən ən uzaq olduğu məsafəni düzgün şəkildə hesablamışdır. Triqonometriya haqqında apardığı tədqiqatlar və hesablamalarla riyaziyyat sahəsində öncüllərdən olmuşdur.

Əbul Vəfa isə triqonometriyaya sekans və kosekans terminlərini qazandırmışdır.

Xarəzmi ilk cəbr kitabını yazmışdır.

Məğribi “Tühfətül-ada” adlı kitabında üçbucaq, dördbucaq, dairə və digər həndəsi fiqurların səthinin ölçülərini tapmaq üçün metodlar göstərmişdir.

İbni-Heysəm optik elmin qurucusudur. Rocer Bakon və Kepler onun əsərlərindən faydalanmış, Qaliley də onun əsərlərindən faydalanaraq teleskopu kəşf etmişdir.

Kindi isə Eynşteyndən 1100 il əvvəl nisbilik fizikası və nisbilik nəzəriyyəsini irəli sürmüşdür.

Pasterdən təxminən 400 il əvvəl yaşayan **Ağşəmsəddin** mikrobları ilk olaraq tanıdan italyan həkimi Frakastorodan təxminən 100 il əvvəl mikrobların varlığından bəhs etmişdir.

Əli bin Abbas əl-Məcusi 10-cu əsrdə yazdığı “Kamil əs-Sinə`a ət-Tibbiyyə” kitabı ilə tibb elminin öncülü olmuş, əsəri bir çox xəstəliyin müalicəsində əsas istinad mənbəyi kimi qəbul edilmişdir.

İbni Cəssar cüzamın səbəb və müalicə üsullarını izah etmişdir.

Burada sadəcə bir neçəsinə yer verilən müsəlman alimləri Quranı və Peyğəmbərimizin (səv) yolunu izləyərək müasir elmin təməlini təşkil edəcək kəşflər etmişlər.

Bundan başqa, daha öncə də bildirdiyimiz kimi, hazırkı dövrdə olduğu kimi, tarixin, demək olar ki, hər dövründə inkişaf etmiş və geridə qalan sivilizasiyalar eyni dövr içərisində mövcud olmuşlar. Necə ki, günümüzdə bir tərəfdə kosmos texnologiyası mövcud olduğu halda, digər tərəfdə dünyanın müxtəlif yerlərində insanlar ibtidai şəraitdə öz həyatlarına davam edirsə, keçmişdə də bir tərəfdə möhtəşəm Misir sivilizasiyası var ikən, digər tərəfdə olduqca geridə qalmış mədəniyyətlərə sahib olan cəmiyyətlər mövcud olmuşdur. Son dərəcə mükəmməl şəhərləri inşa edən, mütərəqqi texnologiyaya sahib olmaları qoyduqları izlərdən aydın olan Mayyalar Veneranın orbitini hesablayıb, Yupiterin peyklərini kəşf edərkən, eyni dövrdə Avropanın bir çox yerlərində insanlar dünyanın Günəş sisteminin mərkəzində olduğuna inanırdılar. Misirlilər müvəffəqiyyətlə beyin əməliyyatları apararkən dünyanın başqa yerlərində insanlar xəstəliklərin guya pis ruhların təsiri ilə əmələ gəldiyini hesab edirdilər. Şumerlər hüquq sistemi, ədəbiyyat, incəsənət anlayışları, astronomiya üzrə bilikləri ilə Mesopotamiyada köklü bir mədəniyyət qurarkən dünyanın bir başqa yerində hələ yazıdan istifadə etməyən cəmiyyətlər var idi. Bir sözlə, necə ki, günümüzdə sadəcə inkişaf etmiş sivilizasiyalar yaşamırsa, keçmiş də sadəcə geridə qalmış sivilizasiyaların var olduğu bir dövr deyildi.

XƏYALİ TƏSVİRLƏR

Harvard universitetinin antropoloqu Ernest Huton:

“Rekonstruksiya (xəyali təsvirlər) çox riskli cəhddir.

Dodaqlar, gözlər, qulaqlar və buna oxşar orqanların altıdakı sümüklərlə heç bir əlaqəsi yoxdur.

Məsələn, Rekonstruksiyadan istifadə edərək bir neandertal kəllə sümüyünü həm meymuna,

həm də filosofa oxşada bilərsiniz. Qədim insanların skelet qalıqlarına əsaslanaraq çəkilən təsvirlərin heç bir elmi əsası yoxdur və cəmiyyəti istiqamətləndirmək məqsədilə istifadə edilir”.

(Earnest A. Hooton, Up From The Ape, McMillan, New York, s. 332.)

WWW.DOVLETEBAGLILIQ.ORG

